

Naročnina

Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din
za inozemstvo
mesečno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop. peti vrsta
malih oglasov po 150
in 20, večji oglas
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
in pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Urejanje je v Kopnarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vračaja, nebrankirana
pisma se ne sprejemajo. Urejanje
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopnarjevi ul. št. 6. Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inštalacijo, Sarajevo št. 7363, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Politika
pameti in idealizma

Ni dvoma o tem, da je odločna usmeritev svetovne politike v popolno likvidacijo vojne v prvi vrsti zasluga delavske stranke v Angliji, ki je od 8. junija 1929 ondi vdrgla na vladi. Je to ista linija, ki jo angleška leber-parti zasleduje od leta 1924. dalje, ko je na presenečenje vsega sveta njen voditelj prvič zasedel mesto angleškega premijera. Ta naravnost pedantična doslednost, ki tudi spada k neminljivim tradicijam angleške državniške umetnosti, ima gotovo velik delež na uspehih, ki jih leber-parti prav te dni žanje na poprišču mednarodne politike. Čeprav je nezmanjšana ohranitev svetovne moči in vpliva britanskega imperija prav tako temeljna osnova MacDonaldove politike kakor je neomajna dogma vsakega konservativnega torija, pa se vendar metode leber-parti zelo razlikujejo od metod bivših angleških državnikov, v katerih so bili še močni nagoni onih brezoklinskih osvajačev, ki so položili temelje največji pomorski državi sveta. In četudi zahtevajo danes mir in znatno zmanjšanje bremen za vojsko najrealnejši interesi britanskega gospodarstva, pa se vseeno ne sme prezreti čisto ideološka podlaga svetovnomirovnih teženj in prizadevanj angleške delavske stranke, ki je k temu idealu — in to je tudi neka podedovana osobina enega dela angleške rase, — naravnost religiozno-čustveno ustreljena.

To nam potrjujejo vsi dogodki zadnjega časa, iz katerih se pač z zadostno jasnostjo vidi, da je MacDonaldova vlada pripravljena v dobro svetovnega miru sprejeti nase marsikak velik riziko za varnost in integriteto imperija, ki bi ga kakšen konservativen državnik najbrž ne, da si to danes prežeti želje po miru in politiki delavske vlade v tem pravcu ne delajo nobenih resnih težkoč. Haaški sporazum na primer, ki pomeni naravnost ogromen korak k zblizanju Francije in Nemčije, ne vzbuja v angleških delavskih politikih nobenih pomislekov, dočim so se lordi eventualnosti kakšnega prevelikega prijateljstva med Francijo in Nemčijo v bodočnosti precej bali. Saj Haag v nekem oziru pomeni pravo revolucijo svetovnopoličnega položaja po strašnem porazu Nemčije 1918. Nemčija se po Haagu niti ne more več imenovati poražena država v prejšnjem smislu, sankcije verzaške pogodbe so de facto odpravljene, gospodarska usojenost Nemčije bivšim zmagovalcem se je izpremenila v neko ne preveč težko obveznost, vključeno v veliko gospodarsko interesno skupnost vseh evropskih držav, ki so popolnoma enakopravno udeležene pri mednarodni reparacijski banki. Med Nemčijo in Francijo se je sklenilo celo nek »gentlemanski dogovor« — pač jako značilno dejstvo za bistveno spremembo poveljnih odnosov med Francijo in Nemčijo. In kdor ve, da je edina država, koje gospodarski in finančni razvoj more prinesiti Franciji največji hasek, ravno Nemčija, si lahko izračuna moment, ko bosta ti dve veliki republiki v medsebojnem prijateljstvu in sporazumu tvorili odločilen faktor kontinentalne politike. Da je k temu toliko pripomogla Anglija, to je največji dokaz za odkritosrčnost in idealno fundacijo mirovne politike angleških delavcev.

Isto velja tudi za sporazum med Anglijo in Unijo severnoameriških držav glede paritete med njunima brodogradnja, ki je prelomila s stoletnim geslom britanskih državnikov, da mora biti brodogradnja Anglije najmočnejša na svetu, tako da bi po številu vedno prekašalo vsoto vojnih ladij dveh za njo sledečih pomorskih velesil. Sicer bi bili morali sčasoma tudi konservativni lordi vgrizniti v to kisljo jabolko, vendar pa je MacDonald pomorski sporazum s sosedo okraj Atlantskega oceana porabil za bazo velikopotezni akcije za redukcijo ne samo vojnih sil na morju, ampak tudi onih na kopnem, ki naj bi se raztezala na vse države sveta in se resno začela od strani v to poklicanega Društva narodov. Londonska konferenca je po zamisli leber-parti samo uvod in priprava k temu velikanskemu delu. Tako vsa zunanja politika delavske stranke dosledno gre za tem, da se bi vsi bodoči spori med državami reševali po mednarodnem razsodišču, ki je danes bolj idealna nego realna in efektivna ustanova.

Pa tudi v kolonialni politiki izvaja stranka angleškega delavstva svoj program dosledno, ne da bi se dala oplasti od ogromnih stvarnih težkoč tega problema niti od sto in sto let vkoreninjenih predsodkov angleških

Proti Slovanom

Zanimiva ugotovitev zunanjega ministra dr. Voje Marinkoviča

Zunanji minister dr. Marinković je dal haaškemu dopisniku belgrajske »Politike« zanimivo izjavo o rezultatih haaške konference zlasti z ozirom na države male antante in Bolgarske. Dr. Marinković je najprej podrobno opisal te rezultate, ki so ugodni zlasti za Jugoslavijo. Nato pa je izrekel dr. Marinković te znamenite besede:

»Zanimivo je za nas na Balkanu, pa tudi sploh za Slovanen eno dejstvo, ki bi ga jaz posebno priporočal našim bolgarskim sosedom v vpoštevanje. Kljub naporom bolgarske delegacije in kljub vsem spretnostim, ki jo je ona že več mesecev razvijala, da čim ugodnejše reši vprašanje reparacij za svojo državo, je vendar Bolgarska slabše odrezala ko Avstrija in Madjarska. Z mirnim srcem lahko rečemo, da mi ne samo da nismo krivi tega rezultata, temveč smo se nasprotno trudili,

da se ta krivica Bolgarski ublaži. Toda niti naši napor, niti vse prizadevanje in spretnost bolgarske vlade niso bile tako močne kot sledeče dejstvo, da namreč evropsko javno mnenje v svoji celoti, in to voje meril in da z enim merilom meri one, za katere misli — z razlogom ali brez razloga in po mojem mnenju brez razloga — da so mu bližji in z drugačnim merilom one, ki jih smatra za bolj oddaljene.

S tem dejstvom je treba, da vsi Slovani in vsi vzhodni narodi računajo v svojih kombinacijah ...

Iz te ugotovitve pa sledi eno: da slovan-ska vzajemnost vendarle ni samo kulturna zadeva, temveč da ima nad vse pomemben in realen političen pomen. Seveda, če se Slovani tega zavedajo.

Avstrija in reparacije

Poročilo Schobra na seji Narodnega sveta o avstrijskih uspehih na haaški konferenci

Dunaj, 24. jan. (Tel. »Slov.«) V glavnem odboru narodnega sveta je poročal zvezni kancler dr. Schober o haaških pogajanjih. Navajal je: Avstrijska vlada je bila trdno odločena, pridobiti Avstriji zopet finančno svobodo. Po prvi haaški konferenci smo skušali na sestanku strokovnjakov v Parizu priti do popolne likvidacije finančnih vprašanj iz saintgermanske mirovne pogodbe. Posrečilo se je tudi, sestaviti s strokovnjaki sklicujočih držav načrt dogovora, ki se je oziral na to avstrijsko stališče, toda strokovnjaki nekaterih držav na ta načrt niso pristali, radi česar se je prepustila odločitev o avstrijskem vprašanju haaški konferenci sami. Med tem časom pa se je posrečilo, priti do sporazuma z Italijo, ki je imela največje zahteve. Tudi z Grčijo je prišlo že pred konferenco do dogovora o odškodnini za grške ladje, ki so bile potopljene v času grške nevtiralnosti. V Haagu se je pokazalo že pri prvih razgovorih, da so velesile pripravljene, opustiti Avstrijo obveznosti in jo podpirati na konferenci. Posrečilo se je, pridobiti tudi pristaneke ostalih držav. Nevarnost je obstojala pa v tem, da je mala antanta vztrajala pri inaktivnosti med avstrijskim, bolgarskim in madjarskim vprašanjem. K sreči je v zadnjem trenutku prišlo do sporazuma z Madjarsko in tako je postala mogoča tudi rešitev za Avstrijo.

Dogovor z Avstrijo je bil sprejet soglasno in ima v glavnem to vsebino: Iz saintgermanske pogodbe izvirajoče finančne obveznosti Avstrije se črtajo definitivno. Radi tega ugasne

zastavna pravica, ki je bila naložena na vse avstrijsko imetje in dohodke za reparacije in druga bremena iz mirovne pogodbe. Razmerje med Avstrijo in reparacijsko komisijo preneha, ko stopi v veljavo ta dogovor. Vse do sedaj neporavnane javne in privatne zahteve ter protizahteve iz saintgermanske pogodbe se medsebojno opustijo. S tem so odpravljene administrativni dolгови, dolgov iz bukaške pogodbe in vse druge specialne zahteve. V veljavi ostanejo samo že prej sklenjeni arangementi med Avstrijo in signatarnimi državami. To so dogovori glede pošne hranilnice, socialnega zavarovanja, prevzemanja pokojnin itd. Likvidacija avstrijskega imetja s strani signatarnih držav preneha, ko stopi pogodba v veljavo. Zahteve Nemčije, Madjarske in Bolgarije proti Avstriji, ki so se morale na podlagi saintgermanske pogodbe odstopiti zaveznim državam, bodo te države anulirale. Haaški dogovor pomenja v resnici popolno osvoboditev Avstrije od finančnih bremen in obveznosti mirovne pogodbe. — Tej izjavi je sledila tajna debata. Sprejet je bil predlog krščanskih socialcev, da se poročilo zveznega kanclerja sprejme v vednost z najtoplejšo zahvalo za doseženi veliki uspeh.

Dunaj, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Avstrija bo takoj po uveljavitvi haaške pogodbe glede vzhodnih reparacij, ko jo bodo ratificirale štiri države, nadaljevala že začeta pogajanja z Morganom za posojilo, in jih končala.

Ponarejeni 20% kronski boni

Falsifikati so bili izvršeni v Ljubliani

Zagreb, 24. jan. (Tel. »Slov.«) V Zagrebu so odkrili zopet veliko falsifikatorsko afero 20% kronskih bonov. Boni so se falsificirali na ta način, da se je številki na boni priznanici dodalo nekaj ničel. Pred nekaj dnevi je kupil bankir Samojlovič od ravnatelja trgovske informacijske pisarne Horvata 20%ne kronske bone v vrednosti do 80.000 Din. Samojlovič je takoj sumil o pristnosti teh bonov in opozoril Horvata. Ker so bili boni izdani od ljubljanske finančne direkcije, je zagrebška policija, kateri je prišla stvar v roke, poslala v Ljubljano posebnega detektiva, ki je res dočkal, da so priznanice bile v Ljubljani falsificirane. Direktor Horvat je izjavil, da je kupil bone od zagrebškega mestnega uradnika, ki je bil nato takoj aretiran. Pri zaslišanju je ta trdil, da ni vedel, da so boni po-

narejeni in da jih je kupil od nekega Jožeta Dolnerja iz Metlike. Pri preiskavi se je dočkal, da osebe s tem imenom v Metliki ni. Radi tega je bil mestni uradnik pridržan v zaporu.

Velik vlom v Zagrebu

Zagreb, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Sinoči so neznani zlikovci udri v stanovanje ravnateljice »Zagorke d. d.« g. Julija Walla na Savski cesti št. 11. Tatovi so odnesli razne predmete v vrednosti čez 50.000 Din. Interesantno je, da se je vlom vršil v času, ko je bilo tako v hiši, kakor tudi v okolici vse živo. Pri vlovu je tatovom pomagala postrežnica Slovenka Marija Slovank, ki je skupaj z njimi izginila.

diji. MacDonald pa je tako v egiptovskem kakor v indskem vprašanju pokazal isto dosledno linijo programa delavske stranke, ki stremi za likvidacijo odnosov suženjske odvisnosti bivših in še obstoječih kolonij do Anglije, kakor jo zasleduje njegova politika v vseh svetovnih problemih.

Ta dejstva niso samo dokaz, kako pozitivna in plodonosna ter državi in celemu svetu koristna more biti politika delavstva, kjer je na vladi, ampak so tudi sijajno izpričevalo angleški demokraciji, ki omogoča razmah ustvarjalnih sil najširšim slojem naroda.

Izjava novega ministra

Belgrad, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Novo imenovani minister za javna dela g. Filip Trifunović je dal sledečo izjavo: Prihajam iz Sarajeva, kjer sem doslej vodil posebni oddelka za javna dela pri Zrinjski banovini. Prihajam v Belgrad, da nadaljujem z delom, ki mi je dobro znano. Edino v delu pošto-brzojavnega oddelka še nisem vpeljal. Nadejam se, da bom vršil svoje dolžnosti v splošno zadovoljstvo, ker poznam vse sodelavce v ministrstvu za javna dela.

Proti kontingentiranju našega lesnega uvoza v Španijo

Belgrad, 24. jan. AA. Ministrstvo za trgovino in industrijo je na intervencijo centralne industrijskih korporacij ter glede na vest o kontingentiranju uvoza naših gozdnih proizvodov v Španijo poslalo vlogo na špansko vlado, v kateri se zavaruje pred eventualnim takim sklepom. Ministrstvo za trgovino se pri tem sklicuje na trgovinsko pogodbo, ki je bila sklenjena med našo državo in Španijo. V tej pogodbi ni govora o kontingentiranju gozdnih proizvodov, ki se izvažajo iz Jugoslavije v Španijo.

Konferenca zastopnikov zbornice

Belgrad, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Danes se je pričela v Belgradu konferenca zastopnikov vseh industrijskih in trgovskih zbornic v državi. — Ljubljansko zbornico zastopa njen tajnik Ivan Mohorič. Razpravljalo se je o organizaciji sodelovanja vseh zbornic, o zborničnih sodiščih, o zvezi z zakonom o civilno-pravnem redu, o delobah za poslovni promet ter o konferenci zbornic, ki se bo vršila še letos v Dubrovniku. Razgovori v Belgradu bodo trajali še nekaj dni.

Program prve seje Sokola kraljevine Jugoslavije

Belgrad, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Jutri dopoldne se vrši prva seja novo imenovanega vrhovnega odbora Sokola kraljevine Jugoslavije. Seja bo trajala najmanj tri dni. Na dnevnem redu je vprašanje organizacije žup in predvsem imenovanje župnih starešin. Sedanje število 23 žup se bo sedaj povečalo. Za starešino žup pridejo vpoštev samo oni, ki so se dosedaj že prijavili za vstop v Sokola, torej predvsem člani bivšega jugoslovanskega in hrvatskega Sokola. Rešiti se ima tudi vprašanje vsesokolskega zleta, ki bi se imel vršiti letos v Belgradu. Vrhovni odbor Sokola kraljevine Jugoslavije bo radi tega moral predvsem razpravljati o tem, ali naj vstopi v vseslovansko sokolsko zvezo. Kot nova organizacija bi se moral nanovo prijaviti in šele potem bo mogoče rešiti vprašanje vsesokolskega zleta.

Proces proti Jovanoviću preložen

Belgrad, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne bi se morala vršiti pred tukajšnjim sodiščem razprava proti bivšemu belgrajskemu podžupanu dr. Kostu Jovanoviću. Toži ga sedanji belgrajski občinski odbor radi člankov, ki jih je dr. Jovanović objavil v časopisu proti gospodarski politiki in o načinu uprave sadanjega občinskega odbora. Kot priče v tem velikem procesu so pozvani najuglednejši belgrajski upravni strokovnjaki, bivši ministri, poslanci in politiki. Razprava je bila danes iz formalnih vzrokov preložena.

Avstrija se zanima za naše ribe

Belgrad, 24. jan. AA. Po informacijah oddelka za zunanjo trgovino našega ministrstva za trgovino in industrijo je v Avstriji in zlasti na Dunaju veliko zanimanje za naše ribe. Posebno veliko je povpraševanje po naših ribah iz Dunava, Drave in Save, zlasti pa za ribe naših jezer in Jadranskega morja.

Burov in Molov se vrnila v Sofio

Sofija, 24. jan. AA. Minister zunanjih poslov Burov in minister financ Molov sta se sredi vrnila iz Haaga. Danes bo seja ministrskega sveta. Minister Burov je izjavil novinarjem, da je bolgarska delegacija storila v Haagu vse, kar je bilo mogoče, in da se je morala za vse težko boriti. Na bolgarskem narodu je sedaj, da brez strasti oceni dosežene rezultate.

Demanti o vstaji v Albaniji

Tirana, 24. jan. AA. Albanska agencija poroča: Opirajoč se na pogršno tolmačenje brzoglavko iz Tirane skuša atenski list »Eleftheron Vima« zavesti javno mišljenje, češ, da je v južnem delu Albanije izbruhnila vstaja. Pooblaščenim smo z avtoriteto izjaviti, da je te vesti kristinita in popolnoma izmišljena.

Političen po'ozaj na Poljskem

Poljski parlamentarizem preživlja težko krizo. Politični voditelji poljskega naroda pričakujejo zboljšanje razmer od spremembe ustave. Ali sprememba ustave, ki je bila že daljšo dobo vir stalnih sporov med vladnim taborom in sejmom (parlamentarno) opozicijo, se ni vze-la resno, četudi je sejm že pred leti izvolil odbor za spremembo ustave. Vladni tabor kakor tudi opozicija sta mu predložila svoj načrt, ki sta zaprašena v miznici zamažkala, da jih na poziv vlade vzame v pretres ustavni odbor.

Ko pa je sejmka večina dne 6. decembra 1929 vrгла vlado Svitalskega, tedaj je zahtevala, da se ne spremeni samo vlada, ampak ves sistem. Za časa 25 dnevne krize so imeli člani sejmske večine dovolj prilike objasniti predsedniku republike, da pod spremembo vladnega sistema razumevajo spremembo ustave po zakoniti poti. Ker namreč od leta 1926, od majske revolucije generala Pilsudskega, nobena poljska vlada ne razpolaga s stalno vladno večino, zato želi »blok sodelovanja z vladom izvršiti spremembo ustave na nezakonit način. Pri tem ima seveda sebične namene, da si s pomočjo spremembe ustave zagotovi oblast za bodočnost. Sejmska večina je v svojih razgovorih s predsednikom pristala na delo za tako ustavno spremembo, ki bi zboljšala državno upravo in povečala moč izvrševalne oblasti, kar želi tudi maršal Pilsudski in njegov »tabor sodelovanja z vladom. Odločno pa zahteva, da se ukine vsaka propaganda v korist nasilne ustavne spremembe in nove revolucije ter da se izključi vpliv politikov in političnih strank na državno upravo, vojaštvo in sodišče. Od izpolnitve teh zahtev je odvisno stališče poljskih strank desnice in leve do vlade.

Tako je mogla 31. decembra priseči prof. dr. Bartłova vlada, ki je sestavljena v veliki meri iz strokovnjakov. Od dosedaj najdaljše vladne krize izredno napeto ozračje se je precej razjasnilo. Varšavski sejm že dolgo ne beleži tako mirnega in resnega razpoloženja, kakor je bilo 13. januarja, ko je ministrski predsednik prof. Kazimir Bartel v večurnem govoru podal vladno izjavo, kjer je zavzel stališče do vseh vrst državnega življenja. Odkrito je izjavil, da njegova vlada ne pomenja spremembe sistema. Za glavno nalogo smatra spremembo ustave in da se bo pri tem opirala na ideologijo maršala Pilsudskega in na njegov »blok sodelovanja z vladom.

Poljske stranke leve in sredine so podale nato 16. januarja skupno izjavo, kjer ponavljajo zahteve, ki so jih za časa krize predložile predsedniku; dalje zahtevajo, da se odpravi svojevoljnost upravnih organov pri izvajanju fiskovne cenzure in metoda političnih represalij. Podobno izjavo so podali Nemci, Ukrajinsko-beloruski blok, ki stoji na nezakonitem stališču in se odkrito izjavlja za odepitev od Poljske, pa je zavzel popolnoma odklonilno stališče. Sejmska večina, kakor tudi maršal Pilsudski, se zavedata, da nobena stran nima toliko moči, da bi mogla sama brezobzirno uveljaviti svojo voljo. Zato se obe strani izogibata skrajnim korakom, ki bi bili poljskemu narodu samo v škodo. Radi tega ni čudno, če sejm rešuje bodoči proračun, četudi vlada nima večine v sejm. Malo pomirjevalno pa vpliva, da je na doslej nezasedeno mesto poljedelskega ministra imenovan predsednik kmetijske zbornice dr. Lev Janta-Polčynski, član krščanske narodne stranke.

V interesu vsega slovanstva pa je, da se Poljska čim prej čim bolj konsolidira. Ali in v koliko bo k temu pripomogla prof. Bartłova vlada in sprememba ustave, bo pokazala bližnja bodočnost.

Apel Paragua'a na DN

Zeneva, 24. jan. AA. Glavni tajnik Društva narodov sir Eric Drummond je prejel brzojavko paragvajskega poslanika v Parizu, ki službeno sporoča, da je paragvajska vlada vjela brzojavko načelnika bolivijskega glavnega generalštaba za posadko v Murziji, v kateri odreja minister vojske, naj bo pripravljena na ofenzivo skupaj z drugo divizijo, ki je bila sestavljena pred utrdami San Kuaricia. Sir Eric Drummond je o tej brzojavki obvestil vse člane Društva narodov in Bolivijo.

Chicaška občina v denarnih težavah

Chicago, 24. jan. AA. Finančne težkoče, v katere je zašla občina mesta Chicago, so zbudile pozornost v vseh Združenih državah. Listi ugotavljajo, da je mestna občina dolžna poravnati svoje dolgeve. V poučenih krogih se trdi, da so te težkoče nastale zaradi slabega finančnega poslovanja v zadnjih letih. Včeraj ni dobilo plače več tisočev nameščen- cev mesta.

Byrd v nevarnosti

Newyork, 24. jan. AA. Komandant Byrd, ki je ondan preletel južni tečaj, se boji, da bo moral prezimiti med ledenimi gorami novo odkritega ozemlja. Byrd je prošil za pomoč, ki jo pričakuje od ribiških ladij, ki plovejo po tamošnjih vodah.

Prohib ciške nerodnosti

Washington, 24. jan. AA. Francoska vlada je vložila službeni protest proti prohibicijskim agentom, ki so preiskali francosko ladjo na način, ki je v nasprotju s predpisi.

Londonska konferenca

Razgovori med delegacijami

London, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Oficijelno poročilo londonske konference javlja, da so se vršili danes najprej angleško-francoski, potem angleško-italijanski in popoldne italijansko-ameriški razgovori. Na angleško-francoskem razgovoru se je razpravljalo o kompromisnem predlogu, ki naj bi poravnal angleško-francoske razlike v naziranju glede skupne tonaže ali posameznih kategorij kot enot oboroževanja in po katerem naj se omogoči po poprejšnji prijavi te ali one države prenos tonaže od ene ladijske kategorije na drugo. S strani Amerike se je predlagalo, da naj se možnost takega prenosa omeji na 10% skupne tonaže. V angleško-italijanskem in italijansko-ameriškem razgovoru je bilo v ospredju vprašanje, ali je mogoče nadomestiti odredbe za oboroževanje z mirovnimi jamstvi.

Uradni komunikacije

London, 24. jan. AA. Po zaključku seje, ki se je vršila v uradni rezidenici ministrskega predsednika, je bil objavljen ta komunikacije:

»Davi sta se sestali francoska in angleška delegacija, da preučita poročilo odbora strokovnjakov. To poročilo vsebuje v nekaterih točkah vzpodbujajoče rezultate. Konferenca je sklenila pozvati strokovnjake, naj nadaljujejo svoje razgovore.«

Banket londonskega župana

London, 24. jan. AA. Snoči se je vršil na čast delegatom pomorske razorožitvene konference v mestni hiši velik slavnostni banket. Delegatom je napil londonski župan, ki je v svoji nabitnici naglasil velike naloge konference, katero čakajo sicer še velike težkoče, ki pa niso tako velike, da jih ne bi bilo moči z dobro voljo premagati. V imenu inozemskih delegacij se je zahvalil za nabitnico francoski ministrski predsednik Tardieu, ki je dejal:

»Mi smo služabniki miru in upamo, da bomo s primernimi dogovori zmanjšali nevarnost nove vojne in pripomogli svetu do cenejšega miru z omejitvijo tekmovanja v po-

Sovjeti pred sodiščem

Zanim've podrobnosti v procesu proti sovetskimi izsililskatorjem

Pariz, 24. jan. (Tel. »Slov.«) V procesu proti Litvinovu bo zaslišanih še 35 prič, med njimi Besedovski. Včeraj je prišlo do prav zanimivih odkritij. Zagovornik Litvinova je izjavil, da so bili sovjeti pripravljani, odkupiti ponarejene menice za 650.000 frankov in celo podkupiti nekega ministra, če bi sodni proces izostal. Sovjetski zagovornik je nazval pričo, bankirja in pariškega občinskega svetnika »onierja, ki je odklonil udeležbo pri tem meničnem poslu in takoj obvestil policijo in zunanje ministrstvo, za policijskega vohuna, nakar je Monier takoj mirno izjavil, da bi se nikdar ne obotavljal, vsak čas demaskirati take bande, kakor so sovjetski. Tudi dva berlinska

morskem oboroževanju, ki nalaga svetu ogromne izdatke. Če se bomo vsi borili za isti cilj, bomo našli tudi sredstva, da ga bomo dosegli.« Nadalje je Tardieu izjavil v imenu ameriške, francoske, italijanske in japonske delegacije, da upajo vsi delegati na uspeh konference. »V vprašanju organizacije miru v oddaljenih deželah in pri različnih plemenih je igrala Anglija najodličnejšo vlogo, ki jo more človeški genij zamisliti. Moja dežela izmed vseh najbolje razume to vlogo.

Mi moramo biti dalekovidni. Naše težkoče obstoje bolj v naših mislih kakor v stvarih samih. Mi bomo te težkoče premagali.«

Nato se je priglasi k besedi angleški ministrski predsednik MacDonald, ki je napil županu in mestnemu zastopstvu in dejal, da bo konferenca rešila svojo nalogo v duhu, v katerem se je sestela. Pri tej priliki so se združili v nenavadni kombinaciji praktičnost, idealizem, politična modrost in zmehnost medsebojnega razumevanja, kar je bistven temelj narodne veličine.

Tardieu govori po radiu Amerikancem

London, 24. jan. AA. Predsednik francoske vlade Tardieu je imel včeraj v radiu govor za slušatelje v Združenih državah. Uvodoma je naglašal, da želi Francija iz vsega srca, da bi se zmanjšalo pomorsko oboroževanje. V zvezi s tem je opozoril na to, da je ravno Francija pred 5 do 6 leti sprejela inicijativo, da se naj reorganizira mir na novih osnovah. Nato navaja redukcije, ki jih je podvzela Francija v svojem vojaškem proračunu in dokazuje s številkami, da je samo Francija od vseh velesil zmanjšala svoj vojni proračun in sicer za 18% napram predvojnemu proračunu. Nato navaja Tardieu posebne pomorske potrebe Francije glede na njene prostrane in na vseh koncih sveta razsejane kolonije. V zadnjih 10 letih je Francija storila velik in stvaren napredek na potu razorožitve in se nadeja, da bo mogoče razorožitev še bolj pospešiti, ako bomo zmagali nad silami prošlosti, kar je mogoče s splošno dobro voljo.

Vprašanje našega žilnega izvoza

Važna interministerialna konferenca zaradi avstrijske namere zvišanja carine na žito

Be'grad, 24. jan. AA. Avstrijska vlada bi rada odpravila inozemsko konkurenco in se je, zato obrnila na jugoslovansko in madjarsko vlado, naj bi dovolili, da Avstrija poviša carinske postavke za pšenico in moko ter da bi se temu primerno izpremenili pogodbi, ki sta bili sklenjeni med Avstrijo in Jugoslavijo ter med Avstrijo in Madjarsko. V svrhu proučitve tega predloga je bila včeraj v ministrstvu za trgovino in industrijo interministerijalna kon-

ferenca pod predsedstvom ministra za trgovino in industrijo Jurja Demetroviča. Konferenci so nadalje prisostvovali zastopniki ministrstva zunanjih zadev, poljedelstva, financ ter trgovine in industrije. Med drugimi je konferenci osebno prisostvoval tudi minister za poljedelstvo dr. Oto Frangeš. Na konferenci so razpravljali o predlogu avstrijske vlade ter je bilo dočeno stališče, po katerem se bo ravnala naša delegacija pri pogajanjih z avstrijsko vlado.

Gospodarski položaj v Italiji

Statistika trgovske bilance, brezposelnosti in konkurzov

Zadnji strankarski uradni fašistični list pravi, da se gospodarski položaj v Italiji more pravilno presojati le, ako spe ga primerja z drugimi državami. In da bi pokazali, da je drugod po svetu slabše kot v Italiji, navajajo statistiko trgovske bilance, število brezposelnih in število konkurzov po drugih državah v primeri z Italijo. V nasprotju z Angleško, Francijo, Holandsko, Čehoslovaško in Švico je Italija, tako pravi poročilo, l. 1929. znižala svoj uvoz in dvignila izvoz. Izboljšanje naj znaša 894 milijonov lir. Tako bi se pasivnost italijanske zunanje trgovine, ki je po njenih uradnih podatkih l. 1928. znašala 7361 milijonov lir, leta 1929. znižala na 6466 milijonov lir. — Seveda je treba prepustiti Italijancem, da presodijo, če je zmanjšanje uvoza vedno že tudi znak za dvig gospodarskega blagostanja kake države. Kajti italijanska statistika kaže za december 1929 — v primeri z decembrom prejšnjega leta — ne le znižanje uvoza za 233.5 milijonov lir, ampak tudi znižanje izvoza za 260.2 milijona lir. Število brezposelnih, ki je bilo uradno počeno za december 1928 s številom 363.551, je po istih uradnih podatkih l. 1929. v decembru znašalo 403.027.

Fašistični list je ob tej pomenljivi številki mnenja, da stvar ni tako huda, ker je v Nemčiji, v Angliji ali v Združenih državah še več brezposelnih. »Edina dežela, ki nima brezposelnih, je Francija, to pa zato, ker nima ljudski.« Tudi števila konkurzov ne navaja list, ker je številka preveč impozantna. Omenjeno je le, da je število konkurzov veliko, a naj si nihče ne predstavlja, da se drugod ljudje valjajo v izobilju! ... Imeniten je zaključek: »Zahtevati, da bo v tem splošnem pomanjkanju Italija nekaka izjema, je več kot groteskno, to je že zločin. Italija se mora fašizmu zahvaliti, da nima nobenih stavek. V Italiji ne polajo puške, kot v Nemčiji in ni treba apelirati na krščansko dobrodelnost, kot v Angliji. Kar je v Italiji, to je le nekaj nekoristnih in zavrženih mrmravev, ignorantov in defetistov, skratka antifašistov, katere pa je lahko ukrotiti že s par klofutami!« — Alala!

Dunajska vremenska napoved. V zahodnih Alpah južni veter, na vzhodnem robu Alp živahni jugovzhodni vetrovi, v južnih Alpah pa malo spremembe dosedanjega vremena.

Loucher za socialno zavarovanje

Pariz, 24. jan. AA. Na včerajšnji seji parlamenta je minister Loucher nastopil proti kampanji, ki se vodi zoper zakon o socialnem zavarovanju. Med drugim se trdi, da bodo cene živil zaradi tega zakona poskočile za 10 odstotkov. Te podražitve ne bo v Franciji, kakor je ni bilo v ostalih državah. Pri socialnem zavarovanju bo zaposlenih vsega 1200 uradnikov. Novi zakon bo prinesel brez dvoma velike koristi. Govornik je zahteval, naj traja razprava parlamenta do 7. februarja. Parlament je odobril predlog vlade.

Bethlen se zahvaljuje Mussoliniju

Budimpešta, 24. jan. (Tel. »Slov.«) »Magyar Hirlap« poroča, da se je ministrski predsednik Bethlen iz Haaga odpeljal naravnost v Rim, da se zahvali Mussoliniju za podporo, ki jo je dajala Italija Madjarski. V nedeljo ali ponedeljek se bo vrnil v Budimpešto, kjer to sredi prihodnjega tedna v parlamentu razprava o haaskih rezultatih.

Mehika pretrga'a slike s sov'eti

Moskva, 24. jan. AA. Mehška vlada je odpoklicala svojega poslanika v Moskvi, ker so komunisti priredili sovražne manifestacije proti mehškim poslanicem v Londonu, Buenos Airesu in Rio de Janeiru.

Ruske ladie smejo skozi Dardanele

Carigrad, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Komisija za morske ožine ugotavlja v svojem poročilu, da je bil prevoz ruskih bojnih ladij skozi Dardanele v Črno morje pravilno prijavljen. Rusija ima kot črnomoška država pravico, svoje ladje prevažati iz Baltskega morja na Črno morje.

Protiframazonski kongres na Dunaju

Dunaj, 24. jan. (Tel. »Slov.«) V zvezi z dunajskim pomladanskim velesejmom je sklican na Dunaj v času od 14. do 17. marca kongres proti prostozidarjem. Prijavljena je že številna udeležba iz Italije, Poljske, Nemčije in Madjarske. Glavno poročilo bo podal bivši avstrijski ministrski predsednik Hussarek. Daje sta se prijavila za referate p. Jernej Fiala in upokojeni major Viljem Spaun. Kongres bo zboroval v štirih sekcijah in plenarnih sejah. Sklicatelji izjavljajo, da bo ta kongres nadaljevanje zadnjega kongresa proti prostozidarjem, ki je bil koncem l. 1896. v Tridentu.

V Švici se niso pripravljali atentati

Zeneva, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Švicarski zvezni svet se je baval danes s protifašistovskimi atentati, ki so se dozdevno pripravljali v Zenevi ter je po proučevanju rezultatov preiskave ugotovil, da ni za dozdevne atentate nobenih podatkov. Hišne preiskave v Zenevi niso dognale nobenih zločinskih odnošajev med ženevskimi osebnostmi in osebami, ki so bile aretirane v Parizu in Bruslju. Ugotovilo se je samo, da je v Bruslju aretirani Menapace bil v Zenevi. Zvezni državni pravdnik je že ustavil preiskavo in zvezni svet ni mogel nikogar izgnati niti ni mogel odrediti drugih ukrepov.

Bombni atentat v Varni

Sofija, 24. jan. AA. Iz Varne poročajo, da je bila na dvorišče znanega bančnika Vasilija Popova vržena bomba. Radi eksplozije je nastala v mestu splošna panika. Pritisk zraka je bil tako silen, da so popokale šipe na oknih. Človeških žrtv ni bilo. Razlog atentata ni znan.

Ultimat madr'dskih vseučiliških profesoriev

Madrid, 24. jan. (Tel. »Slov.«) Profesorji na Osrednji univerzi so vladi poslali ultimatum, da naj tekem 24 ur ugodi zahtevam akademikov. V nasprotnem slučaju oni polagajo svoje stolce v roke vladi, da z njimi svobodno razpolaga.

Razne vesti

Lisbóna, 24. jan. (Tel. »Slov.«) »A-B-C« poroča iz Rima, da se ne bo samo bolgarski kralj Boris zaročil z italijansko princezino Giovanno, temveč da se namerava zaročiti tudi princ Ciril s hčerjo Mussolinija. Namerava se izvršiti dvojna poroka. Vest španskega lista je treba sprejeti z vso rezervno.

London, 24. jan. AA. »Daily Herald« pravi, da je prispel v London ravnatelj mednarodne urada za delo Albert Thomas, ki ga je v Londonu poklicala Miss Bonfield, minister za delo, da se z njim posvetuje glede zakonskega načrta o ratifikaciji washingtonske konvencije.

Batavia, 24. jan. AA. Ognjenik Krakatau kaže vznemirljive znake delovanja. Iz žrela se dvigajo velikanske mase razbeljene zemlje in kamenja. Izbruhe ognjenika spremljajo močne detonacije.

Pariz, 24. jan. AA. Po poročilu iz Basla je kantonski svet z 62 proti 4 glasovom odobril ukrepe, ki so potrebni, da se uredi v Baslu sedež mednarodne banke za reparacijska plačila.

Arhitekt Plečnik

Ljubljana, 24. jan.

Na uročajnem prosvetnem večeru v verandni dvorani hotela »Union« je dr. Fr. Stele predaval o arhitektu Plečniku in njegovih delih. Predavatelj je podal naprej kratak pregled Plečnikovega življenja in delovanja, iz katerega posnemamo, da je Plečnik rojen Ljubljancin, sin očeta mizarja, ki ga je namenil svoji obrti. Prirojena nadarjenost ga je privedla skozi obrtno šolo v Gradcu kot risarja velike trdnice za pohištvo na Dunaj, kjer se je seznanil z deli reformatorja sodobne arhitekture Otona Wagnerja, čegar učenec in pozneje sodelavec je postal. Na Dunaju je ostal do l. 1911, ko je bil imenovan za profesorja arhitekture na umetno obrtno šolo v Prago. Njegovo imenovanje l. 1913, na dunajsko umetnostno akademijo za naslednika njegovega učitelja Otona Wagnerja so preprečili nemški nacionalni politiki.

Po vojni je postal vodilni arhitekt preureditve praškega gradu na Hradčanih v rezidenco prezidenta češkoslovaške republike. L. 1920, pa je sprejel poziv za profesorja arhitekture na tehnično fakulteto vsučilišča v Ljubljani. Na obeh teh dveh mestih deluje z uspehom do danes. Bogatejše in zanimivejše kot njegov zunanji življenjski razvoj je pa njegovo umetniško delo.

Kakor vsi pravi umetniki, razpolaga z obsežno nadarjenostjo za likovno umetnost sploh in obvlada v najširšem pomenu besede vse področje arhitekture in porabne umetnosti. Dobro mu služi dejstvo, da je izboren risar, ki že samo kot tak s svojimi korektno izvršenimi, pogosto duhovitimi risbami zasluži vsu pozornost. Mizarška stroka mu je takorekoč prirojena in mu izbornu služijo pri ureditvah notranjstev. Rad in z uspehom aranžira tiskarska dela in tudi modelira. Njegovo življenjsko delo se je doslej razvijalo v treh fazah, ki jih lahko nazovemo dunajsko, praško in ljubljansko. V prvi je ustvaril na Dunaju mnogo privatnih stavb in pohištvo ter t. zv. Zacherlovo hišo v prvem okraju na Dunaju, ki je njegovo največje in najpopolnejše delo dunajske dobe. Veliko pozornost je vzbudila tudi cerkev sv. Duha na

Dunaju, ki pa žal ni bila dovršena, kakor je bila po njemu zasnovana. V tej dobi je njegovo delo logično nadaljevanje in snovanje v smislu arhitekture njegovega učitelja Otona Wagnerja. Koncem te dobe je o priliki velike razstave cerkvene umetnosti v dunajski Secesiji prišel v ožji stik z beuronskimi menihi in njihovo cerkveno umetnostjo, ki je nanj naredila največji vtis in je treba njen del v njegovem bodočem razvoju prav resno jemati v poštev. Obenem se še v ti prvi dobi pojavi tretja komponenta Plečnikove arhitekturno umetniške forme antika. Vse omenjene tri komponente, wagnerjansko razumevanje arhitekturne problematike, beuronska stroga kanoničnost cerkvene umetnosti in antično disciplinirana jasna forma so ustvarile zrelega Plečnika, ki je zorel v svoji drugi, praški dobi ob tistem delu v šoli in kot zrel, svojih ciljev sigurno mož ustvarja v svoji tretji, ljubljanski dobi svoja največja dela. Celo povojno desetletje zavzema njegovo delo na preureditvi Hradčan.

V ozki zvezi z njim in vzajemno se izpopolnjuje zori ta čas v njem slika arhitektonske in estetske izpopolnjevanje Ljubljane in doslej izvršeni deli velikega načrta za njeno regulacijo. Zraven nastajajo načrti za cerkev Srca Jezusovega v Pragi, ki so jo lansko leto začeli zidati, in se zidata dve pomembni sodobni cerkveni stavbi v frančiškanski cerkvi v Šiški in župni cerkvi v Bogojini. Zida se ljubljanski stadion, izvršilo se je razkošno stopnišče in dvorana v zbornici za TOI v Ljubljani, v zvezi s svojim učencem Tomažem pa postavlja svojemu mladostnemu delu, Zacherlovi hiši na Dunaju, dvojnika v palači Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani. Seve so to samo njegova največja in najvidnejša dela. Manjših jih je nebroj: še več pa spomina vrednih načrtov, ki so ostali na papirju kot studije in dokumenti njegovega razvoja. So to stanovanjske hiše, ograje in vrtovi, pohištvo in cerkveno posodje, orlovski prapori in kroji, nagrobniki, knjige in vezave, ribze in celo plastike.

V drugem delu predavanja je predavatelj pokazal vrsto Plečnikovih glavnih del v skopičnih slikah in ob njih razlagal razvoj in značaj njegove umetnosti.

V Kmetijsko družbo!

Nabiranje članov Kmetijske družbe v Ljubljani podaljšano do 15. februarja t. l.

Na željo številnih podružnic, ki še niso mogle pobrati članarine za leto 1930, od vseh prigašenih članov, je glavni odbor za letošnje izjemoma podaljšal prej označeni rok do 15. februarja t. l. S tem je podana možnost pristopiti k družbi tudi tistim kmetovalcem, ki dosedaj še niso imeli prilike poravnati te svoje obveznosti. Članarina znaša za celo leto 1930 le 20 Din in je ta znesek obenem naročnina za »Kmetovalca«.

Opozarja se, da je sprejem člana vezan na vplačanje članarine in da se ta šele tedaj vpiše v družbene imenike, ko je družba njegovo članarino prejela. Član družbe lahko postane vsaka oseba.

»Kmetovalca« l. številko od 15. januarja t. l. so prejeli vsi lanskí člani. Od letos na novo prigašenih pa le tisti, ki bodo pravočasno poravnali članarino. Pri nekaterih od teh se bo pa pošiljatev nekoliko zakasnila, ker je bilo tehnično nemogoče vse dosedaj prijavljene člane pravočasno vpisati v imenike.

Načelnštva so dolžna, da nemudoma poberejo članarino od zamudnikov in jo skupno dopolnjejo družbi. Ne smejo odkloniti nobenega novega člana, ki se je za to prijavil. Vsak seznam mora biti potrjen od županstva, da odgovarjajo redni člani § 5. družbenih pravil.

Vsi bivši člani zamudniki se pozivljajo, da takoj poravnajo članarino pri pristojni podružnici.

Vsak zaveden kmetovalec mora postati član Kmetijske družbe, ki je bila zanj ustvarjena in deluje za njegove koristi. Čim večje število pravih kmetovalcev bo ta zastopala, tem uspešnejše bo njeno delovanje. Zato je tudi dolžnost vsakega člana, da pridobiva druge kmetovalce, še nečlane za vstop v njih stanovsko organizacijo.

Kmetijska družba v Ljubljani.

11letna vlomilka

Št. Jernej na Dol., 23. jan.

V sobotnem »Slovenecu« smo poročali o tatvini pri invalidu-trafikanca Rolihu. Vsi znaki so pričali, da je tat neki trgovski pomočnik, ki je istočasno iskal službe, nakar se je odpeljal proti Novemu mestu. Toda še vedno veljajo svetopisemske besede: »Ne sodite, da ne boste sojenili!« Cesar ni nihče niti najmanj pričakoval, se je zgodilo.

Tatica je 11letna šolarica. Služila je na Razdrtem. Gospodarjevemu 4letnemu sinčku je kazala denar in mu povedala, da ga ima toliko, da bo kupila obleko. Seveda se je gospodarju zdelo čudno, kje bi dobila toliko denarja, samega drobiža. In se je spomnil, da je bilo pokradeno pri Rolihu. Prijel jo je. Udala se je, da je res denar ukradla, nakar jo je spodil iz službe.

Spotoma je poizkusila svojo srečo pa še v župnišču. Poskušala je priti v sobo pri obeh kaplanih. Ker so bila vrata zaklenjena, je vzela ključ od drugih vrat, ki pa vrat ni odprl. Šla je poskušat srečo v župnikovo sobo, kjer je iz omare vzela posodo za sveta olja, misleč, da je notri denar. Ko se je prepričala, da denarja ni, je posodo pustila pred zakristijo. Spotoma se je oglasila na Zvabovem in pri Klemenčiču ukradla dežnik. Ob neki priliki se je oglasila pri šivilji na Razdrtem in vprašala, če je njena obleka, ki jo seveda ni dala nikoli delat, že narejena. Ker šivilje ni bilo doma, je rekla, da blago že ona dobro pozna, da če obleka še ni narejena, naj ji dajo na blago.

Iz trboveljskih revirjev

Trbovlje, 24. januarja.

Premog se deponira. Mila zima preti rudarjem s praznovanjem šiltov. Na Separaciji, kjer se premog pere in odvažna na razne kraje, se pridno deponira ne samo zdrob, ampak tudi koseve. Ga je polna že velika baraka, ki obsega stotine vagonov. Naloži se premoga v vagone od 50 do 80 na eno izmeno. Letos in lansko leto so sicer priredili za deponiranje nova ležišča, kjer se bodo založile velikanske množine premoga, in se bo deponiranje in nalaganje iz teh vršilo s stroji. Vsekakor pa, če ne bo naročil, je rudarjem treba premišljevali, kaj bo z življenjskim obstankom. Se že namreč govori o odpustu začasnih nameščenih delavcev. TPD se trudi na vso moč, da bi vzdržala ravnotežje pri zaposlenju, kar je že iz tega razvidno, da vrže vsako leto težke milijone v investicijske svrhe, za nove naprave.

Nekaj novega opaziš, ako se vstopiš pred jamo na zapadnem obratu. Tam vidiš vozičke, na katere se nalože rudarji. Motor jih odpelje v jamo in menjačice iz nje. Opremljeni so vsi z električnimi svetilkami. Poprej je moral rudar po pol ure ali še več hoditi na svoje delovno mesto, kar sedaj ni več potreba. Napredujemo vendarle.

Kakor je znano, se je ustanovila v Trbovljah gradbena zadruga »Dom in vrt«, da omili stanovanjsko bedo. Prejšnji oblastni odbor je šel zadrugi zelo na roko, prispeval k gradbi hiše z denarjem tako, da je prevzel polovico odplačila obresti k dolgu. Zadruga je v teku dveh let zgradila z njegovo pomočjo več hiše. — Ko so nastale banovine, zadruga ni vedela, če bo banska uprava prevzela dolžnosti oblastnega odbora. Zato sta se pretekli teden oglašila pri g. banu načelnik zadruga č. g. Zmave in odbornik g. Češčet, katerima je g. ban obljubil vsestransko pomoč, da bo gradbeno akcijo banska uprava podpirala kakor poprej obl. odbor in da dobe zadruga, v ta namen ustanovljene, vse ugodnosti, ki so jih poprej uživale.

Koliko smo izpili leta 1929. piva? Lansko leto smo v zavživanju piva nekaj nazadovali. Vsekakor smo popili še vedno precejšnje število litrov, in sicer v Trbovljah 172.000 l, v Hrastniku 40.300 l. Na vsako osebo pride tako 124,8 l. Abstinenci, katerih je precejšnje število v Trbovljah, teh števil ne bodo veselili, ker se pije tudi na njihov račun.

Pasje znamke si morajo lastniki psov nabaviti na občini v teku osem dni. Znamka stane za vsakega psa 55 Din, za psa varuha pa 5 Din. Za ljubitelje psov je to opomin, da ne bodo imeli posla s konjačem in stražnikom.

Boj za milijarde

Kadar je govor o milijardah, si vedno predstavljamo po tem ameriške dolarje. Tokrat pa ne gre za dolarje, temveč gre za romunske leje, ki sicer niso toliko vredni kakor dinarji, toda znesek 2 milijard lejev je že tako visok, da predstavlja bajno bogastvo. Za to vsoto teče že skoro pol stoletja velika pravda med slavenskimi in romunskimi nasledniki nekoga Timoteja Georgijevića iz Rume.

Mož se je preselil v začetku prejšnjega stoletja v Romunijo, kjer se je poročil z neko Mariolo Anastas. Georgijević si je v Romuniji pridobil ogromno bogastvo. Izvažal je namreč med prvimi žito iz Romunije in južne Rusije v Francijo in Španijo. Zapadna Evropa je bila po Napoleonovih vojnah precej upoštevana, konkurenca ameriškega žita pa še ni bilo, do čim ga je bilo v vzhodni Evropi v preobilju. Georgijević je kupoval v Romuniji in Rusiji žito po nizkih cenah ter ga za dvojno in trojno ceno prodajal v zapadno Evropo. Njegove ladje so plule po vseh morjih od Krima pa do Rukovskega preliva. Georgijević je imel hčerko

Ali šola preveč zahteva od otrok?

11.

»Ali se v šoli danes preveč zahteva od naših otrok?« Na to vprašanje odgovarjam »ne«. Treba je pri tem vprašanju točno razločevati šolo kot institucijo od učitelja. Po mojem prepričanju zahteva šola samo toliko, kolikor odgovarja učna snov predpisom, to je učenemu načrtu. Učne načrte so pa sestavili izkušeni strokovnjaki, ki dobro vedo, koliko od normalno razvitega in normalno nadarjenega otroka lahko zahtevajo. Otrok, ki ni normalno nadarjen, ne more doseči cilja učne snovi v razredu. Stariši pa, ki ljubijo svoje otroke, mislijo, da se v šoli preveč zahteva, če se otrok pritožuje, da ima preveč in težkih nalog in da pouku ne more slediti. V takem slučaju se morajo starši najprej zadovoljiti s tem, da bo otrok moral razred ponavljati.

Šola kot institucija torej ni kriva, če otrok pouku ne more slediti, pač pa v mnogih slu-

čajih posamezni učitelji. Napaka je že to, da lahko dela vsak posamezni učitelj po svoji metodi, da metoda za posameznike ni predpisana; in da se potem »matrajo posamezniki za najboljše metodikarje, je znana reč. Tak učitelj navadno pretirava, ker se ne zna prilagoditi duši otroka, akoravno se smatra za neprekosljivega psihologa, čeprav bi moral vedeti, da je njegova metoda za nič. Najslabši so v tem oziru nekateri mlajši učitelji, posebno ko so ravno zapustili učiteljske in prvokrat nastopili službo. Seveda ni to splošno veljavno. Taki se še brez prakse smatrajo za najboljše psihologe. Da nekateri učitelji kar se tiče prakse, metode in psihologije preveč pretiravajo, se lahko razvidi iz njihovih strokovnih listov i. t. d. To pa potem posamezniki kvarno izvajajo, ker tak učitelj pretirava in s svojim izrednim postopanjem muči otroke. Treba je torej boljše strokovne vzgoje učiteljstva in boljše kontrole in navodil posameznikom v učenem postopanju.

Po daljšem zadržavanju v naravi za časa dežja, snega itd.

Sloan-o-v Liniment
odstranjuje bolečine!

Po težkem delu ali po zadržavanju v naravi za časa dežja in drugih padavin je Sloan-o-v Liniment (mast) zelo dobro sredstvo za bolečine v mišicah in skrčene sklepe. Ni otrokom dragiti kajti mast gre sama v kožo, blaži bolečine skrčenih sklepov, bolnih mišic in živcev hladi pri vnetju in odstranjuje vsako sled kluženja in bolečin. Rabite Sloan-o-v mast proti revmatizmu, išijas, bolečinam v križu, bolečinam v bokih, bolečinam distorzije in kontuzije in proti vsem boleznim mišic.

Generalno zastopstvo MISKOVIĆ in COMP.
Beograd, Sarajevska 70.

Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah!

Hotel Bellevue — Prijetna zimska klima —
Temperatura 15 — 20 stopinj — Otvoritev
vsemirn. — Specialna oprema za daljše bi
Lastna godba — Tople morske kopeli v hiš

Maribor

DELO MARIBORSKIH SAMARITANOV

V letu 1929 je tukajšnja rešilna postaja posredovala v 2031 slučajih, to je za 181 več kakor v letu 1928. Pri tem se je posredovanje izvršilo v nezagodih 904 krat, v bolnišnicah se je prejel 1117 oseb in sicer 262 oseb radi kirurških obolenj, 589 radi notranjih bolezni, 276 radi ženskih bolezni in rojstev, 60 radi omračitve uma, 38 radi samoumora ter 90 iz raznih drugih vzrokov. Za izvršitev tega dela je bila potrebna intervencija 11 zdravnikov ter 4620 mož, ki so potrebovali za to delo 74 dni, 8 ur in 34 minut.

V SMRT RADI NEPREVIDNOSTI

Pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah se je zgodil žalosten slučaj. 3. letni posestnik Martin Rojka je postal žrtev neprevidnega tavanja z orožjem.

Prišel je zvečer domov ter naprosil svojo ženo, da mu izroči samokres, ker mora nekam na pot in mora radi precejšnje vsote denarja, ki ga ima pri sebi, biti oborožen. Zena mu je prinesla samokres, ki ga je Rojko pričel čistiti. Samokres pa se je nenadoma sprožil in kroglja je šla Rojku skozi trebuh. Mariborska rešilna postaja je bila o dogodku obveščena šele naslednji dan. Ko je moštvo mariborskega rešilnega oddelka prispelo na kraj nesreče, je Rojko zaradi izkrvavitve že izdihnil.

*

Radvanjski občinski odbor Nj. Vel. kralju, Radvanjski župan Vizovišek je odposlal večeraj Nj. Vel. kralju Aleksandru sledečo udanostno hrzjavko: »Občinski odbor v Radvanju pri Mariboru navdušeno pozdravlja v imenu celokupnega prebivalstva plemenito in uspešno delovanje Vašega Velikanstva za srečo naroda in procvit naše lepše domovine Jugoslavije. Izraža Vašemu Velikanstvu in prevzemanemu kraljevskemu domu brezmejno zvestobo, udanost in ljubezen.«

Sankaska tekma na Pohorju odpovedana. Radi neugodnih snežnih prilik se jutrišnja sankaska tekma za prvenstvo mariborske zimsko-sportne podzveze preloži na nedeljo, 9. februarja.

Zimski kopalci v Dravi. Poleg rednega Dravinke gasta, ki se vsak dan okoli poldneva pojavi v Dravi pri Katerjevem kopalšču, so vzbudili zanimanje mariborskih občanov tudi trije fantje od fare, ki uživajo ob poldanskim urah v bližini meljskih tovarov dolni nižje od meljskega broda sladkosti zimske Dravine kope. Da je »lušno« pravijo; dober tek—odgovarjajo mimoidci.

Duhovniško imenovanje. Za dekanjskega upravitelja v Novi cerkvi je imenovan tamonjski župnik Pavel Žagar, kanonik kolegijalnega kapitula v Strassburgu.

Enodnevni tečaj za rez v vinogradih se vrši v ponedeljek 10. februarja na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja od 8 do 12 in od 14 do 18. Prošnje naj se vlagajo na ravnateljstvo tukajšnje vinarske in sadjarske šole.

Posestno gibanje. Tukajšnji veletrgovci Adolf Bernhard je kupil v Počehovi pri Mariboru vinogradno veleposest od dr. Hans Kokoschnege v Gradcu za 360.000 Din.

Usihanje deložacij. V preteklem letu je bilo v Mariboru 199 deložacij, torej za 30 manj nego v letu 1928. Gre to predvsem na račun intervencije mestne občine ki je mnogim, ki jim je grozila nevarnost deložacije, zagotovila stanovanje v zaslišanju sstanovanj.

Hudožestveniki so tudi pri večerajnji uprizoritvi Dickensonovega »Cvrčka za pečjo« želi priznanje navzočega občinstva, ki je gledališče tudi drugi večer čisto napolnilo. Tudi to pot sta se odlikovala zlasti Pavlov in Hmara. Vendar se je v Mariboru kakor tudi v Ljubljani opazilo, da ni to več umetniška višina Hudožestvenikov, ki so pred leti gostovali v mariborskem teatru.

K tukajšnjemu Aeroklubu sta pristopila kot dobrotnika s prispevkom po 1000 Din gospa Angela dr. Juvanova, soproga mestnega župana, ki je preteklo nedeljo kumovala pri krstu prvega privatnega sportnega letala v naši državi, in Splošna stavbena družba na Teznu.

Mariborčani so pošteni ljudje. To trditve podkrepjujejo nekatere številne zanimivosti pri tukajšnjem najdeniškem uradu. V preteklem letu je bilo namreč najdenih skupno 430 predmetov v skupni vrednosti približno 85.000 dinarjev; med najdenimi predmeti je največ ur in zlatnine. Prijavljenih pa je bilo samo 412 predmetov v skupni vrednosti približno 160.000 Din. Po poštenih najditeljih vrnjenih predmetov je bilo čez 200. To število samo na sebi bi sicer nemara utegnilo omajati našo zgornjo trditve; toda: pri najdeniškem uradu imajo celo kopico raznih predmetov, natrpanih v omare, ki čakajo lastnikov. Največ je med temi predmeti ur in razne zlatnine, za katero se živ krist ne zmeni. Se v letošnjem letu pa je bilo izgnanih 31 predmetov v približni vrednosti 3000 Din, od teh so pošteni najditelji vrnili 17 predmetov v vrednosti 1000 Din.

Sime iz Ljubuškega in njegova košara. V vas je prišel v Maribor 35 letni delavec Sime iz Ljubuškega in vlek s seboj neko košaro, ki ji tajfinske vsebine ni bilo mogoče pogrniti. So pa ljudje v Mariboru, ki imajo skoraj zavidljivo razvite vonjalne živce ter naravnost sijajno razvit miris in iztaknjen instinkt. In enemu od teh je bilo dano, da je srečal Sime v Vetrinjski ulici. Močno zračne struje, ki so spominjale na neko rastlino iz juga in ki so sumljivo zgostile udarile vanj, so izvale miris službojujemu organu javnega reda, ki je iz košare privlekel na dan dokajšnjih količin lepega suhega tobaka. Potem so Sime preiskali ter iztaknili pri njem skoraj sedmero jurčkov. Sime pa se je na mah uravnotežil in izjavil, da je za tobak kanil dobili tako staro ponošeno obleko. Skoraj bi mu bili verjeli, pa so pri njem našli še — falzificiran potni list na ime Marijan Kutleša. Zato bodo Sime izročili finančni upravi.

Zelo veliko hero Mariborčani in prav radi posejajo Grosvetno knjižnico na Aleksandrovi cesti 6, v kateri si lahko izposodijo novosti iz svetovne in domače književnosti. Knjižnica je odprta vsak dan od 8 do 12 in od 15 do 18.

Skrivnostni ponesrečenec. K večerajnji notici pod tem naslovom poročamo se naknadno: Omenjeni Wutte je prišel večeraj k zavesti; povedal je, da je blavec pri nekem gostilničarju v Selnici ob Dravi in da ne ve, kako se je prav za prav ponesrečil — ali radi padea z voza ali pa, ker ga je konj udaril. Njegovo stanje je že vedno precej resno.

Tukajšnji angleški krožek ima svoj redni občni zbor v četrtek 30. januarja ob 20 v prostorih državne realke (triliteje levo, l. b.).

Celje

Drevi gostujejo v mestnem gledališču Hudožestveniki. Uprizorili bodo najefektnejši komad svojega repertoarja, t. j. Ostrovskega narodno igrano »Siromaštvo ni sramota«. Gostovanje Hudožestvenikov predstavlja za naše kulturne prilike tako velik dogodek, da bi pač ne bilo prav, ako ne bi drevi do zadnjega kotlička zasodili gledališča. Na razpolago je še nekaj balkonskih in ložnih sedelcev, ki se prodajajo v knjigarni Gorčič & Leskovec.

Odprti roke, odprti srce... Celje s svojo najbližjo okolico predstavlja izrazit industrijski center in iz tega razloga tudi rodovitna tla za vse vrste revšine in pomanjkanja. A najhujše je ono trpljenje, ki mora ostati iz kateregakoli razloga skrito in nekam boječe kllče po usmiljenju. In tam dela žudeče krščanska ljubezen, ki ne zahteva javnih zahval in pohval, temveč se z delom usmiljenja nasljuje že sama. Eno najbolj izrazitih organizacij krščanske dobrotelosti je Vincencijeva družba, katere konferenco imamo sedaj tudi v Celju in od katere pričakujemo, da bo zajela v svoj krog vse, ki plemenito hočejo svojemu bližnjemu pomagati. Na jutrišnji dobrodelni akademiji v Narodnem domu manifestiramo za idejo krščanske aktivnosti. Pričetek akademije je ob 4 popoldne. Vstopnice si nabavite se danes v Slomškovi tiskovni zadrugi.

Ni ga kraja na svetu, ki bi ga bilo božja dobrota s toliko dorežljivostjo izbrala za pozorišče svojega usmiljenja, kol je mesto Lurd. Sredi sveta, katerega dobljen del zmaguje za glavo ob vsaki pomisli na nadnaravno in nadsvetno, se gode dogodki, pred katerimi mora kloniti še tako silen skepticizem. Kaj je Lurd in kako je njegovim žudovitim dogodki, nam bo v ponedeljek 27. jan. ob 8 zvečer razložil naš prosvetnem večeru univ. prof. dr. Lambert Ehrlich iz Ljubljane. Vstopnice si nabavite v predprodaji v Prosvetnem tajništvu na Cankarjevi cesti 4.

NOVO! NOVO!

DR CIRIL POTOČNIK:

„DOBRI PASTIR“

broširan Din 38.—, vezan v pol platno Din 50.—, elegantno vezan Din 60.—. Po poš. Din 2.— več.

Prodajalno K. T. O. (Ničmanova) Ljubljana

Ljubljansko gledališče

Drama

Začetek ob osmih zvečer

Sobota, 25. januarja: »Za ljubezen so zdravilac. Premijera. Izven.

Nedelja, 26. januarja: Ob 15: »Peterčkove poslednje sanje«. Mladinska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Ob 20: »Za ljubezen so zdravilac. Izven.

Opera

Začetek ob pol osmih zvečer

Sobota, 25. januarja: »Tičare. Opereta. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Nedelja, 26. januarja: Ob 15: »Grof Luksemburški. Opereta. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Ob pol 20: »Car in tesar. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

Mariborsko gledališče

Sobota, 25. januarja: Ob 15: »Krog s kredom«. Dijaška predstava pri znižanih cenah.

Nedelja, 26. januarja: Ob 15: »Orlove. Kuponi. Ob 20: »Radikalna kura. Kuponi.

Celjsko gledališče

Sobota, 25. januarja: Ob 20: »Siromaštvo ni sramota«. Gostovanje Hudožestvenikov.

Iz društvenega življenja

Slov. kat. starejšinstvo vabi svoje člane, da se udeležijo pogreba umrlega tovariša fin. tajnika in pisatelja A. J. L. Leskovec, ki se vrši danes ob 15 iz splošne bolnice v Ljubljani. — Odbor.

Rokodelski dom v Ljubljani. V nedeljo, dne 26. jan. ob 11 je vaja pevskega zbora v Rokodelskem domu. Udeležje naj se je zanesljivo vsi peveci. — Zvečer ob 8 bo v nedeljo predaval prof. dr. Val. Rožič o »Življenju v Atenah. Predavanje bodo spremljale množične slike optične slike.

Geografsko društvo opozarja na današnje predavanje, ki se vrši ob 18 v univerzitetni zbornici. Predava g. prof. Brodar o paleolitskih najdbah v Potočki zijački na Olševi. Predavanje spremljajo skioptične slike. Vstop prost.

Koncert črne Pavla Robesona v Ljubljani. V torek dne 28. t. m. bo nastopil v Unionski dvorani na samostojnem koncertu slavni pevec Pavel Robeson, o katerem pravi dunajska kritika sledeče: Publika ki vedno nekaj sluši, je slutila prav, ko je pričakovala ta večer senzacijo, kakršne že dolgo ni doživela. Vsi so se spraševali, kako poje črnci in presenečeni so bili, ko jih je takoj s prvo točko postavil pred najdovršenejšo umetnost. Robeson je fenomen po glasu, naravnost žudečen pa v izražanju globokih notranjih čustev. Pesmi, ki si jih je izbral za svoj koncertni nastop izjavja vse veličnost, njegov glas pa doni kakor najlepši ton na orglah. To je bil večer, kakor ga tudi v našem mestu redkokdaj slišimo. Tako dunajski kritiki, podobno pišejo o njem kritiki drugih svetovnih časopisov. Predprodaja vstopne v Matični knjigarni.

Občni zbor živnozdravnikov dravske banovine se bo vršil 26. januarja v Celju v hotelu Evropa ob 10 popoldne, na katerega se vabijo vsi živnozdravniški dravske banovine.

Pevski zbor učiteljskega UJU v Ljubljani ima svoj pevski tečaj 1. 2. in 3. februarja v prostorih »Glasbene Matice« v Ljubljani. Pričetek 1. februarja ob 9. Tečaj od 25. do 27. januarja odpade.

Sv. Jakob ob Savi. Prosvetno društvo vprizori v soboto 25. januarja ob 8 zvečer in v nedeljo 26. januarja ob 3 popoldne v društvenem domu komedijo »Skupinove zvižabe«.

Zadružna krojačev, krojačje in sorodnih obrtov v Ljubljani opozarja svoje članstvo, da je preselila zadružno pisarno v Vegovo ulico št. 8, prtiličje, levo.

Ptuj. XX. redni občni zbor Sadržarske podružnice v Ptuj se vrši na svečeno dne 2. svečana t. l. ob 10 v prostorih župana Breščiča. Na dnevnem redu je: poročilo odbora, volitve, poučno predavanje. Obenem se razdelijo odlikovanja vzornim sadjarjem.

Cerkveni vestnik

Opozarjamo preč. duhovščino, da izideta novi ofijci in mašni formular sv. Hozane Kotorske v Rimu in se nista dotikata. Naročila za ta ofijci hranimo v evidenci in ga bomo razposlali skupno z ofijcem sv. Marije Marije Alecoque. Jugoslov. knjigarna v Ljubljani.

Denarni trg in hranilne vloge

Bilance in poslovna poročila

Že se bliža konec januarja in ni več daleč čas, ko se bodo začele objavljati bilance in poslovna poročila naših denarnih zavodov.

Naj nam bo dovoljeno izpregovoriti par pripomb k lanskim bilancam in poslovnim poročilom. Bankam so danes zaupani milijoni tujega denarja, prav je, če nudijo javnosti dovolj garancij, da so vloge pri njih varno in koristno upravljane. Teh garancij pa ne morejo dajati samo osebnosti, pač pa predvsem bilanca. Kljub omalovaževanju objavljenih računskih zaključkov denarnih zavodov, da ne dajejo pravilne slike stanja podjetja, se da marsikaj brati iz bilanc in tudi ustvariti precej jasna slika zlasti se v zvezi z osebnim poznanjem podjetja. Želeti pa je seveda, da so bilance dovolj jasne in resnične.

Denarnim zavodom v Sloveniji priporočamo, da si naj vzamejo zglede drugod, kjer se objavljajo izredno letaljni podatki v bilancah, da naj bodo bilance dovolj detajlirane, zlasti pa da se vidi mobilnost in sestava tujih sredstev, zlasti pa roki obveznosti in terjatev. Kar velja za banke, velja mutatis mutandis za industrijska in druga podjetja.

Važna so tudi poslovna poročila. Le z redkimi izjemami se objavljajo podatki, ki dajejo vpogled v bitne faze poslovanja. Poslovno poročilo ne sme operirati samo s par frazami ali pa tudi številkami o zunanji trgovini, kar se rado dela, pač pa mora koncentrirati bilanco in podatke res poročilo o poslovanju podjetja. Le v redkih poročilih najdemo podatke o številu personala, produkciji, oddaji, cenah, detajlov k bilanci itd. Vse to je potrebno.

Položaj na denarnem trgu je bil lani zelo stabilen. Obrestna mera je bila v glavnem neizpremenjena. Za vloge je bila obrestna mera 5 do 7%, česar so se držale vse večje banke rez in druge hranilnice razen par manjših bank, ki so plačale nekaj več obresti. Pač pa je bila razlika v obrestni meri med bankami in hranilnicami v toliko, da so hranilnice plačevale rentni davek iz svojega, banke ga pa odtrgale. Sicer 6% teža davka ni bilo dosti, pri večjih vlogah se je pa le poznalo: pri vlogi 10.000 Din se je dobilo (po 7% obresti) 700 Din obresti, rentni davek je znašal 42 Din, tako da so dale obresti pri bankah 658, pri hranilnicah pa 700 Din. Sicer se to dejstvo ni tako poznalo pri dotoku vlog, ker so se tudi vloge pri bankah dvignile, toda prirastek pri hranilnicah je bil večji; toda že letos se pozna, da od

hajajo vloge iz bank v hranilnice. Kakšno stališče pa bodo zavzele banke v slučaju večjega odтока vlog, še ni znano. Letos tudi opažamo utvrstitev obrestne mere zlasti v provinci in v Mariboru. Na drugi strani izkazuje obrestna mera za posojila precejšnjo stalnost toda tendenco navzdol. Vsi dogodki lani na svetovnih denarnih tržiščih niso mnogo vplivali na naš denarni trg.

Koncem leta so znašale vloge (4 hranilnice: Mestna, Kmetska, Ljudska in Kranjska); vloge na knjižice in tekoči račun; 3 banke, samo vloge na knjižice: (Ljublj.) kred., Zadr. gosp., Kred. zavod; vse v mil. Din):

	hranilnice	banke
1925	413	184
1926	549	219
1927	656	265
1928	774	280
1929	868	320

Prirastek pri hranilnicah je vsako leto manjši. Vpotevajoč kapitalizirane obresti je znašal prirastek vlog: 1926 33%, 1927 20%, 1928 18% in lani 12%. Če računamo kapitalizirane obresti najmanj s 5%, je bil lani čisti prirastek samo 7%.

Na drugi strani izkazujejo prav velika povečanja tudi tuja sredstva pri bankah. Tako so znašala vsa sredstva (v mil. Din):

	lastna	tuja
1925	97	905
1926	101	995
1927	103	1197
1928	105	1267
1929	108	1448

Zlasti so tuja sredstva bank narasla v l. 1927 (prevzem Trgovske banke po Ljubljanski kreditni) in lani. Največji prirastek v tujih sredstvih beleži lani Zadruga gospodarska banka, za njo Kreditni zavod. Sedaj ima največ tujih sredstev Kreditni zavod, kateremu sledi Zadr. gosp. banka. Če vpoštevamo še, da bo dotok tudi letos tak kakor lani, je pričakovati, da bo imela koncem 1930 izmed vseh bank v Ljubljani največ sredstev Zadruga gospodarska banka.

Podružnična mreža bank je ostala skoro neizpremenjena: Ljublj. kreditna banka je otvorila novo podružnico v Zagrebu in ima sedaj 15 podružnic, od teh v Sloveniji 9. Podružnična mreža Zadruga gospodarske banke šteje 10 podružnic od teh v Sloveniji 5.

3.735, Trst 27.09, Varšava 58.05, Kopenhagen 138.45, Stockholm 138.90, Oslo 138.25, Helsingfors 13.

Dinar notira: na Dunaju (deviza) 12.5275 (valuta) 12.4225, v Londonu, Newyorku in v Pragi neizpremenjeno.

VREDNOSTNI PAPIRI

Ljubljana. Celjska pos. 170 den., Ljublj. kred. 125 den., Praštediona 922.50 den., Kred. zavod. 170 den., Večve 132 den., Stavbna 59 den., Šešii 105 den., Kranj, ind. 225 den., Ruše 250—260.

Zagreb. Drž. pap.: Drž. hip. banka 79—81 vojna škoda ar. 440—441, kasa 440—441, termin: II. 413—414 (413), III. 415—416 (415), 8% Blair p. 88—89, 7% Blair pos. 78.50—79.50, 7% inv. pos. 83.75—84.25 (84), agrari 51—52, Dubanski lozovi 44 bl., Srečke Rdečega križa 36. — Bančni pap.: Union 201.50—202, Poljo 64—67 (66), Hrv. 50—52 (50), Kred. 101—105, Jugo 86—88 (86), Lj. Kr. 125 den., Medjun. 58.50, Nar. 8150—8250, Prašted. 925 do 930, Srpska 160 den., Zem. 127 den., Obrtna 36 den., Katol. 34 den., Etno 164 den., Ravna gora 75 den. — Ind. pap.: Gutmahn 185—190, Slavonia 200 den., Slaveks 89—90, Danica 110 den., Drava 305 den., Sečera. 390—395, Osj. ljev. 180—210, Brod. vag. 125—130, Union 135—170, Isis 20 den., Ragusea 430 den., Trbovlje 487.50—492.50 (490), Večve 125, Nar. sum. 45 bl., Piv. Sar. 145 den., nar. mlin. 20 den., Jadranska 520 den., Oceania 180 den., Impex 55 bl.

Belgrad. Narodna banka 8260—8285 zaklj., 7% inv. pos. 84—84.50 (83.50—83.60), agrari 51.50—52.50, vojna škoda 440.50441 (440.75), II. 413.50—414.50 (413.50—414).

Dunaj. Don. sav. jadr. 92.99, Wiener Bankverein 21.25, Creditanstalt 51, Escompteges. 171, Alpine 35.90, Trboveljska 61, Kranj. ind. 29.50 Leykam 6.51, Rima Murany 106.

Žito

Danes je bil žitni trg izredno živahen ter v znamenju izrazite huse pšenice in koruze. Povpraševanje je bilo za oba predmeta dovolj intenzivno, za pšenico so bili zaključki po 215 do 220, za koruzo po 110—112.50 bačka nakladalna postaja. Potiska pšenica je veljala 222.50 in čez. Tudi iz dravske banovine je bilo mnogo povpraševanja po blagu ter precej zaključkov. — Pšenična moka boljše bačke znamke velja 355—360 nakladalna postaja.

V Ljubljani so notacije neizpremenjene.

Zaključeno je bilo: 2 vag. moke, 2 pšenice, 1 času primerno suhe koruze, 1 umelno sušene koruze in 1 vagon činkvantina; skupaj 7 vagonov. Tendence neizpremenjena.

Novi Sad. Notacije so neizpremenjene. Promet: pšenica 14 vagonov, koruza 38 vagonov, moka 12 vagonov, otrobi 2 vagona, skupaj 66 vagonov. Tendence neizpremenjena.

Sombor. Pšenica: bač. okolica Sombor 77 kg žel. pr. 207½—212½, 78 kg bč. 210—215, sr. pr. 203 do 210, slav. pr. 200—205, bč. Tisa šlep 207½ do 212½, bn. Bega, Dunav šlep 202½—207½, bn Bega, kanal 205—210, Koruza: bč. zrna 102½ do 107½, bč. zrna mare 112½—117½, bč. april, maj 117½—122½, bč. posušena, mare 117½—122½. Moka: 0, 00 330—340; ostala neizpremenjena. Oves, rz, fižol, otrobi neizpremenjeno. Tendence: neizpremenjena. Promet: 232 vagonov.

Budimpešta. Tendence: pšenica in koruza mlačna. Promet: srednji. Pšenica: marc 24.01 do 24.09, zaklj. 24.03—24.04; maj 24.91—25. zaklj. 24.91—24.92; okt. 24.02—24.18, zaklj. 24.03 do 24.04. — Rž: marc 14.85—15, zaklj. 14.85—14.86; okt. 16.56—16.75, zaklj. 16.53—16.54. — Koruza: maj 14.88—15.07, zaklj. 14.88—14.89; julij 15.41 do 15.60, zaklj. 15.37—15.38; transit maj 14.34—14.40, zaklj. 14.30—14.34.

Les

Na ljubljanski borzi je bilo zaključeno: 2 vagona desk smreka-jelka, 1 vag. buk, desk in 1 vagon testonov. Tendence mlačna.

Živina

Mariborski svinski sejem. Na svinski sejem 24. januarja je bilo prignanih 85 svinj. Cene so bile sledeče: 7—9 tednov 280—300, 3—4 meseca 350—450, 5—10 mescev 480—550, eno leto 1000 do 1200 Din. 1 kg žive teže 10—12.50, 1 kg mrtve teže 17—18 Din. Prodanih je bilo 64 svinj.

Delo Priv. agrarne banke

Do 18. t. m. je banka po poročilu na seji uprave dne 22. t. m. dobila 3606 prošnja za hipotekarna posojila (odobrila 1351), 599 (66) za mešna in 79 (7) zadružna posojila. Revizorski odelek banke je pregledal 100 zadrug in 13 zvez oziroma obl. zadrug, na polu so revizorji za 124 zadrug in 2 zvezi. Druga obroka delniške glavnice se je plačalo 170 milj. (ves obrok 175 milj. Din). Za zadružne kredite je važno, da je odbor odobril nove modalitete za taka posojila dajoč pri tem prosto roko zadrugam. Kot začetni kredit dobe dosedaj pregledane zadruge 133 milj. Din.

20% boni v depozih pri bankah. Društvo bančnih zavodov v Sloveniji v imenu društvenih članov opozarja vse one komitee bank, ki so deponirali svoje 20% ne kronske priznanice v bankah, da naj jih dvignejo do 15. februarja; od tega dne dalje jih bodo banke vnovile za lastnike.

Manufakturni (grosisti) iz cele države imajo v nedeljo 26. t. m. sestanek v Zagrebu. Gre za ustanovitev Osrednjega društva manufakturnistov na debelo iz cele države. Manufakturnistovska sekcija Gremija trgovcev v Ljubljani je na ta sestanek delegirala gremialnega tajnika gosp. Lojze Šmuka.

Davčni zavezanci na zemljarino, zgradarino, pridobitno, rentnino itd. se opozarjajo, da pravočasno plačajo davščino za leto 1930, v izogib 6% obrestim. Dokler se ne izvrši nova odmera davka za leto 1930., se mora plačevati po predpisu iz leta 1929. Več je razvidno iz razglaš, ki je nabit na mestni deski.

Mednarodna zveza za transporte priredi ob priliki splošne državne razstave v Poznanju od 6. julija do 10. avgusta 1930 tudi mednarodno razstavo za promet in turizem, katere se udeležijo tudi naša država in svrhu propagande za naš tujski promet na Poljskem.

Pisatelj Anton Leskovec

25. januarja 1930 je po kratki, težki boleznici umrl v splošni bolnišnici v Ljubljani Anton Leskovec, finančni tajnik, vodja finančne uprave v Radovljici in slovenski pisatelj. Pogreb bo v soboto ob pol štirih iz deželne bolnišnice v Ljubljani.

Tako in podobno se bere te dni in nihče izmed prijateljev in znancev ne more verjeti bridke novice. Mlad mož je bil nenadoma iztrgan svoji rodbini, za katero je živel v tihoti in brezprimerni vdanosti. Ljudstvo je izgubilo uradnika, ki ga je nenavadno spoštovalo in ljubilo in — kako malokdo to ve — za slovensko književnost je izgubljen dramatični talent, ki je v najlepšem razvoju svojih sil, sredi tihih in resnih del utihnil in se ne bo več oglašil.

Dom in svete žaluje za Antonom Leskovecem kot enim svojih najboljših in najzvestejših sodelavcev. V Domu in svetu je Leskovec leta 1927. objavil svojo prvo dramo »Jurij Plevnar«, leta 1928. dramo »Kraljična Hariza«, za leto je pripravil dramo »Močerad« — sredi februarja ali marca — tako je obljubil, da bo končana — njegova lastna življenjska drama je je žal prehitela. Ko je lansko leto Prosvetna zveza razpisala nagrado za najboljšo ljudsko dramo, je bila med 15 doposlanih del Leskovecova »Vera in nevera« prva, ki bi prihajala v poštev, in smo bili prepričani, da ga tudi pri ponovnem razpisu, ko bo igra nekoliko predelana, ne bo nihče dosegel. Pa tudi tega dela mu smrt ni pustila dovršiti. Ko je ljubljansko gledališče v jeseni leta 1927. uprizorilo njegovo »Dva bregova« (izšla pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, 1928), je bila splošna sodba, da je Leskovec nadarjen dramatik, ki obeta lepo bodočnost. Igra se je aprizorila tudi v Mariboru, je letos na sporedu belgrajskega gledališča, tudi Zagreb misli nanjo, celo v Berlinu so se zanimali za delo.

V vseh svojih delih posega Leskovec v družinska in družabna vprašanja in jih z ostro, večkrat presenetljivo etično silo rešuje. Vse svoje drame je gradil na pretehtani miselnosti; stavke in podobe je tako rekoč trgal iz sebe, zato njegova beseda bolj udarja kakor pa obrazuje, je težko, a solidno postavljena. Preden se je spustil v javno življenje, je veliko delal, tehtal in se presodil do dna. Ni stopal v ospredje, ni

hotel biti literat, ampak je tiho, z ljubeznijo, skromnostjo pa s krčevito vztrajnostjo pripravljaj svoja dela. Vse je sam s seboj opravil, o svojih delih ni pisaril, ni obetal in razlagal. Skromna, skoraj lakonična so njegova pisma, nekako uradniška, čeprav je nekoč opomnil, ko je govoril o svoji zaposlenosti, da je po naravi le malo uradnik. Prisrčen in obziren v pisanju in občevanju je vendar zasledoval vse, kar se godi in tupaťam je čutil, da je težko v samotni. Dasi ni bil med bojevnik, je vendar čutil: »Sem brez literarnih stikov, v nekem oziru v zavetju, a tuintam pogrešam novih sap.« (28. XI. 1929.)

To je suha in bežna literarna podoba Antona Leskoveca. Pa kaj bi o njem kot tovarišu naših lepih študentskih let — tiste predvojne dobe, ko smo se gorenski akademiki shajali in v okrilju »Slovenske dijaške zveze« igrali in predavali in se vsem tedanjim pojmom in razmeram nakljud, z vero v edinega Kreka in z njegovim prijateljstvom in ljubeznijo v srcu, otepali in pretepali s konservativizmom in mislili, da smo največji junaki? Töne je bil tih, resen — pa jeklen — saj je študiral v Pragi med »Današic«. — Pa čemu ta spomin, ko je vse prešlo in je ob smrti Toneta Leskoveca tem bridk-jši ta spomin na mladost?

Anton Leskovec je bil rojen v Skofji Loki 4. januarja 1891, študiral v Kranju in v Pragi; leta 1914. je moral takoj v začetku v vojno, bil v ujetništvu, nazadnje pa se je kot dobrovoljec vojskoval na solunskem bojišču. Po vojni je stopil v finančno službo in služil v Mariboru do leta 1927., nakar je prišel v Radovljico. Pred kratkim je bil premeščen v Tuzlo, a smrt ga je dohitela še doma. Bolehal je po malem že dlje na želodec, skrita kal bolezn pa je nenadoma poglala svoj smrtonosni sad. Težko operacijo na želodec je sicer preživel, a vnetje trebušne mrene je povzročilo nenadno smrt.

Antona Leskoveca bo ocenila naša literarna zgodovina kot enega izmed tistih talentov, ki jim ni bilo dano, da dozore v svojih najboljših sadovih. Pa tudi to, kar je napisal, je za kratko dobo njegovega javnega dela bogata žetev in viden donos k slovenski drami. Njegov spomin naj živi, njegova duša naj uživa večno plačilo!

V. K.

„Čas“

(Znanstvena revija Leonove družbe, januar 1930; urednika dr. F. Lukman in dr. F. Stelč. Celoletna naročnina 30 Din.)

Januarska številka »Časa« je po načetih problemih izredno aktualna. Mariborski bogoslovec dr. Aleksič obravnava v razpravi »Krščanski aktivizem vprašanje, kateremu elementu gre v religioznem življenju prvenstvo: intelektu, spoznanju, kontemplativnosti, z eno besedo, Logosu, ali volji, hotenju, aktivnosti, Etosu. Avtor, ki se opira tudi na Berdjajeva (Spasenje in tvorčstvo, dva ponimanja krščanstva), sicer po tradiciji katoliške filozofije prvenstvo priznava Logosu, vendar pa je glavna tendenca njegovega članka, da predloži ogromen pomen aktivizma in stvariteljskega podviga v življenju katolika zlasti v moderni dobi, ki je emocionalno-aktivistično usmerjena.

V bistvu isti problem je predmet finega in s prozorno jasnočo pisanega esaja dr. Aleša Uščenika o dveh tipih religioznosti: intelektualnem in afektivnem, ki ju z umetniško dovršeno pojasnjuje, prvega ob sv. Frančišku asiškem, drugega ob sv. Dominiku. Pri prvem tipu ima prevalecno um, pri drugem srce; oba sta pa enako legitimna ter se vzajemno dopolnjujeta. Intelektualni tip: po spoznanju k ljubezni, je sicer po sebi odličnejši, kakor dokazuje avtor ob Akvincu, drugi bolj užiga, vsebuje pa zato večje nevarnosti.

ker je čuvstvo menljivo in varljivo pa lahko zavede v subjektivizem. Predstavnik afektivnega tipa so v dobah, kjer trčita obe miselnosti v svojih skrajnostih druga ob drugo, bolj izpostavljeni osebni tragiki ko intelektualistično usmerjeni duhovci, ki se prizadevajo za umsko fundacijo religioznosti. Pravilno pa je le, če si vzajemno pomagata k enemu in istemu cilju — popolnosti in božji ljubezni.

Dr. J. Ahčin začenja široko zasnovano, z veliko skrbjo in objektivnostjo pisan obzor o socialni orientaciji katoliške mladine v Nemčiji ter analizira najprej tako znano Vitos Hellerjevo gibanje, kojega program in smer slovenski »Ogenj« označuje kot sebi sorodno. Hellerjevo gibanje gre za enotno proletarsko fronto, novim lastninskim pravom in prevzemom produkcije po delavskih strokovnih organizacijah; njegovo stališče do cerkve in njene avtoritete pa se zdi, da ni docela jasno opredeljeno, v političnem oziru pa cepi skupno katoliško fronto. Vendar pa je ta akcija vsem katoličanom glasen opomin, da je treba znova poživiti katoliško socialno delo.

Zelo važna je tudi beležka A. U. o »Pravdi o pojmu lastninske pravice«.

—b—

Drainčeva lirika

(Rade Drainac: »Bankete, pesmi, Knjižara »Svetlost«, Beograd, 1930, 4. 48 str. 20 Din.)

Razvojna pot Radojaka Jovanovića z »Modrim smehom« do današnjega imensko stiliziranega in ne po naše zvencenega Rade Drainca je dolga in pisana. Od poizkusov v Dučićevi maniri se je sorazmerno naglo sproščal in po več zbirkah izkristaliziral v pesnika s svojim obelježjem. Njegov zadnji pomembni mejnik je pesniška zbirka »Bankete«, ki je svojo končno ureditev dobila v manastiru Matka in na vsej poti, ki jo je Drainac lansko jesen prerolal po Sumadiji, ob deročem lbru in v Povardarju. Takrat je lirske potopisne skice objavljaval v »Pravdi« in deloma v »Politiki«. Pečat te poti je tuintam neizvajajoče poudarjen tudi v tej zadnji knjigi.

»Bankete« je skoraj skozinsko intimna zbirka z naslednjim posvetilom: »Tebi, draga Cica, ta peneci se ocean lirike za eno kapljo ljubezni iz Tvojega srca«. Najljubšeji Drainac je v njej. Poln barv in vibracij in drznih podob, izumetničeno tuj in južnjaško domač, prisrčen in odbijajoč, trubadur in obsojevalec, mestoma banalno vsakdanjen in s svojevrsno filozofsko podlago. Poudariti je treba, da je »Bankete« umetno zabrisana in bogato z zunanjostmi zastrnjena avtobiografija Drainčeva in ima zato med dosedanjimi njegovimi deli največjo vrednost. Drainac je išoč skrajnostnik, iz vsake posamezne pesmi ostro izstopa neko specialno avtorjevo gledanje in stališče do splošno priznane in po teoretikih legalizirane umetnosti. Skoraj iz vsakega verza lahko vidite, da je iskal za resonančnim, kontrast in ekso-tičnost vzbujajočim izrazom. Poetičnost v starem, romantičnem smislu pri tem vsekakor trpi. Ali ker je Drainac talentirana in skezi-več let brušena pesniška osebnost, je v vsako pesem kanil po kapljo dve primarne pesniške esence iz svojega zlatega studenca. V pesmi ne gre toliko za zunanost, ki je akcidentalna, kot za talent. In zato trdno verujem, da bo nova pesem z novo vsebino in novo obliko v enem ali dveh desetletjih splošno prodrla in v precejšnji meri zatemnila stare veličine.

Formalno je Drainac svobodnjak. Rime so rede pri njem. Ritma (v smislu raznih poetik) ni. Ljubi dolg stavek. Ornamentalnih figur ne

rabi. Zato, ker mu je jezik dovolj krepak. Interpunkcionalno je nedosleden.

Sedaj pa samo še par podrobnosti! O sebi — pesniku pravi: »Ja rekoh sve, ja dadoh svele« — »Platio sam skupo sve ove stihove, krvave od životale« — »Ja više nikog pod nebom nemam!« — »U portama manastirskim životopis svoj ispisujem, nagnut nad srcem kao deram nad bunarom.« O sebi-človeku poje: »Krestače od ulica leže na plečima mojim.« — »Mladići balkanski, sanjajte o bratstvu in večnoj harmoniji duše!« — »Sutra će preko radija na njujorškoj berzi sreće da kotiram.« — »Drainac se ne prodaje za jedno dugme (gumb) od fraka!« Najodkritosrečnejša med vsemi pesmimi je gotovo »Odgovor na majčino pismo«:

»Mati, nisem pozabil na tvoje rute rob, s solzami zalit, nisem pozabil na start maklen ob jezu za mlinom... mati, nisem pozabil na tvoje voščeno lice in toplo naročje, na preproste besede, ki ko gorska trava dehte, in vse vem, ko da je včeraj bilo... Ljubim tvoje žuljave dlani, ki jih imajo vsi ponizani in majhni. Kljub temu, da sem vse zaigral, mati, sem ohranil košček čistega sreća za tvoje dlani.«

Zanimiva je ona z naslovom: Rade Drainac (»Pesnik, apaš i profet, Don Kihot, poročni ljubavnik i stihotvorac...«). »Balada o rasevatalim kestenovicima: je ena najmočnejših. — Samo se par primerov najčistejše lirike, ki jo danes imamo: »Sanje boš zbiral, ko bele glavničke po topli jutranji postelji« — »A kad svane, dodi, pozajmiću ti krin iz vaze, za sećanje na prošle dane.« — »Sanjačice kišnih zora oči erne iz krupne, saksije (lonci z rožami) sa sivih prozora, šesir pun mrtvoga cveća...« — »Nikad iz očiju njenih jasno ni nje bilo, da-li ljubav večno na svetu živi.« Da končam z njegovim pesniškim testamentom: »Ako jedna gospa bude želela da spava naporedo sa mojim grobom, okrenite joj usne ka mome srcu. Više (iznad) moje glave ni ploče ni poprsja.« Mislim, da iz citiranih verzov jasno izstopa Drainčev lirski talent.

Naslovno stran je risal znani slikar Petrov in je skrajno kalejdoskopska in vratolomno teatralna. Simbolično je zložen iz več slik in fotografij.

Beograd, 22. jan. 1930.

Tone Potokar.

175 letnica moskovske univerze

(1755—1929.)

Doba carice Elizabete, hčerke Petra Velikega, pomeni višek uspehov ruske zunanje politike. Leta 1760. je zavzel Černišov Berlin, in je bila Prusija na robu propada. Pet let poprej, na dan sv. Tatjane, god matere znanega mecenca in prosvetnega delavca Ivana Šuvalova, je doživela Rusija tudi najpomembnejši kulturni dogodek: v Moskvi je bila ustanovljena prva ruska univerza. Seveda obuja sedanja obletnica veliko žalostnih spominov. Kot nad vse občutljiv organizem je doživela univerza po sovjetskem prevratu posebno težke udarce. Nepregleden je tudi seznam njenih osebnih izgub. Izmed profesorjev je n. pr. umrl že leta 1919. na ulici popolnoma izčrpan znani slavist V. Ščepkin predaval je jugoslovanske jezike in književnosti. Uglednega jurista, prof. rimskega prava I. Pokrovskega, je zadela srčna kap med tem, ko je vlekel breme drv v svoje stanovanje v petem nadstropju. Matematik docent A. Volkov je bil ustreljen.

Kljub temu ne bo izgubil 25. januar, nekdanji praznik moskovske univerze, svojega globokega pomena. Moskovska alma mater je sicer mlajša kakor Sorbona, Oksford, praška Karlova univerza, a je vendar starejša kakor znani visoki šoli v Berlinu in Bonnu. Ustvarila je svojo dragoceno kulturno tradicijo in obuja svete spomine. Med njenimi gojenci so bili: avtor prvih ruskih komedij Fonvizin, Gribojedov, Hercen, Belinski, K. Aksakov, Lermontov, Gončarov, I. Turgenev in veliko drugih imen, brez katerih si ne moremo misliti ruske duševnosti. Med njenimi profesorji je bilo izredno veliko svetovno znanih strokovnjakov. Slovenci se morajo spomniti vsaj K. Korša, ki je obvladal toliko jezikov, da ga je imenoval šegavi historik Ključevski »tajnika pri babilonski zmešnjavici; prevedel je v ruščino vsega Prešerna.

Ozkostrni materializem, ki kraljuje na sedanji moskovski »prvi državni univerzi« nima ničesar skupnega z nekdanjim znanstvenim in prosvetnim delovanjem. Pročelje t. zv. »novega« univerzitetnega poslopja niso zamaš krasile zlate črke napisa v cerkveni slovanščini: »Svet Hristov prosvetljuje vse«. Zdaj so sicer odstranjene s skromnim križcem vred, ki je kazal univerzitetno cerkevico. Cerkevni prostori so namenjeni pod Sovjeti zgolj svečnim družabnim sestankom komunističnih nastajencev. A do prevrata je bilo po stari ruski univerzitetni navadi bogoslovje obvezno za slušatelje vseh fakultet. V okrogli, s stebrovjem obdani univerzitetni svečani dvorani, edinstveni na Ruskem, delu arhitekta Domenika Giliardija (okoli l. 1820.) so se nekoč objemali in od navdušenja plakali med seboj nepoznani ljudje po preroknem govoru Dostojevskega ob Puškinovih slavnostih.

Materialistična filozofija ni nikoli v Moskvi premagala idealistične smeri. Pod okriljem univerze je delovalo in vtisnilo svoj pečat vseum moskovskemu kulturnemu življenju Psihološko društvo, katero sta vodila profesorja Lopatin in S. Trubeckoj in katerega stalni gost je bil Vladimir Solovjev, ki je tudi na moskovski univerzi predaval svojo idealistično filozofijo. Pod njih vplivi se je ustvaril versko-filozofski krožek okoli Berdjajeva, in v Moskvi je spisal profesor Novgorodcev (umrl v emigraciji kot profesor na ruski juridični fakulteti v Pragi) svojo knjigo o »Mladinskih idealih«, katere je obvarovala toliko ruskih naraščajnikov marksistovske zmote.

Najbrž ne bodo priredili letos v Moskvi nobene uradne proslave 175 letnice najstarejše ruske univerze. Zato se bodo spomnili na njo in ji želeli srečno bodočnost poleg njenih nekdanjih gojencev tudi vsi, ki verujejo, da se bo otrsela ruska duševnost sedanjega tujega ji materialističnega jarma!

Zagrebško pismo

Med letošnjimi publikacijami »Matice Hrvatske« senahajajo i ženske Narodne pesmi, ki jih je uredil dobri poznavalec narodnega blaga dr. Nikola Andrić. V glavnem so to lirske ljubavne pesmi krajšega obsega iz raznih hrvatskih krajev, ki so bile zabeležene v različnih dobah devetnajstega stoletja. V svojem ljubavnem pesniškem tvorstvu je narod znal vedno ohraniti pravo mero in okus, seveda je pri obilici tega blaga — nič manj ko 512 pesmi — čisto tudi veliko enoličnosti in sablone. So pa pesmi, ki po finosti motiva in formalne dovršenosti zaslužijo mesto med najbolj umetniškimi tvorbami hrvatskega genija spleh. Pobija pa ta zbirka tudi mnenje, da je hrvatsko narodno pesništvo pretežno epskega značaja, kolikor pa je lirski, da je manj vredna. V resnici pa stoji naša lirika na isti višini ko epska. Na primer:

Da sam, Bog do, bistra voda hladna,
Ja bih znala, gdje bih izvirala
Izvirala kraj dragoga divra.

Nek me nosi moga dragog seka,
Nek me nosi moga dragog majka,
Ne bih li joj sreću omilila,
Ne bi li mi sina poklonila!

Ali pa ta-le, v kateri pazite na abstraktnost prispodob:

Dvojka je since (solnce) bratimila:
»Oj ti sunce, moj po Bogu brate!
Kaži pravo, moje sunce žarko,
Bi li lipo pogledati bilo.
Da mi se je okititi mladost,
Okititi od tebe vrućinom,
A rosieom od ljetnoga danka.

A »sajnošću žarkoga miseca
A hitrinom gorskoga jelena?
Pa da mi se curi zaigrali
Do tabora cara čestitoga.
Bi li care pregorio labor
A za mene kicenu divojku?

Revija »Život«, ki jo izdajajo hrvatski očet-je jezuiti, je posvetila prvo številko svojega letoš- njega letnika **Solskemu vprašanju**. P. Kozelj raz-

pravlja o božanskem pravu Cerkve na vzgojo, P. Grimm informira o solstvu na Nizozemskem, P. Poglajen piše zelo aktualno in dokumentarno o boljševiški šoli. V Pregledu so objavili nekateri izstrižki iz naših šolskih knjig. To število priložimo vsakemu, kdor se zanima za šolsko vprašanje. (»Život«, Zagreb, Palmotičeva ulica 30.)

Mesto Orlovke straže je začel izhajati »Križ«, ki so ga pokrenili dr. Avelin Cepulić i drugovi. List je borbena katoliški.

Disky.

† Dr. Jaroslav Vlček

Dne 20. t. m. je slavil slovaški narod 70 letnico rojstva enega izmed največjih svojih kulturnih delavcev, dr. Jaroslava Vlčka, profesorja češkoslovaške književnosti na praški univerzi. Četudi je po rodu Čeh, se je že v mladih letih posvetil studiju slovaškega slovstva. Z mravljinjo pridnostjo se je poglubil posebno v davno minulo slovaško kulturo. Zbiral, prereševal in uporabljal je vse, kar mu je bilo dostopno. Iz teh raztresenih, neznanh in neizbrljenih spominov slovaškega duševnega življenja v davni preteklosti je sestavil Zgodovino slovaške književnosti. To delo je v resnici mnogo več kot pove skromen naslov. Vlčkova Zgodovina slovaške književnosti je tista sveta slovaška knjiga, ki je iz nje črpala narodno zavest in samozavest vsa ta generacija slovaških voditeljev, ki sloje sedaj na čelu slovaškega prosvetnega in političnega življenja. V oni dobi, ko o Slovakihs vsled madjarskega jarma nikdo ni mogel in ni smel povedati ničesar dobrega, v dobi, ko se je Slovakom odrekala pravica na življenje, ko so se Slovaki sami v obupu nad svojim narodom že začeli odrekati svoje narodnosti, je postavil prof. Jaroslav Vlček pred slabotne slovaške duševne oči s svojo knjigo zrcalo, v katerem so Slovaki spoznali sami sebe, videli svojo preteklost, spoznali v pravi luči sedanost in pa vse tiste speče sile, ki bi mogle ustvariti srečnejšo in svobodno bodočnost. Vlčkovo delo je tem znamenitejšo, ker kot pisec Zgodovine češke književnosti vrednoti slovaško kulturo in njene naloge z višjih vidikov kot je ozko slovaško. Vlček je odkril slovaškemu izobraženstvu v svojem portretu slovaške preteklosti tisti žvižec energije in vedno svežih sil, ki so omogočile delo za vsestransko delo za narodno svobodo. Brez Vlčka bi bilo osvobodjenje slovaškega naroda skoraj nemogoče. Zato je Vlček eden izmed najzaslužnejših mož za slovaški narod. Delo znanstvenikov in največjih kulturnih delavcev sicer ni šumno in se ne javlja v živahnih političnih manifestacijah; toda njihovo delo ustvarja trajnejše vrednote od politikov in diplomatov. Oni šele zgrade trdne temelje za vsestransko udejstvovanje kakega naroda na vseh poljih duševnega, gospodarskega in fizičnega življenja. Zato so zasluge prof. dr. Jaroslava Vlčka tem večje.

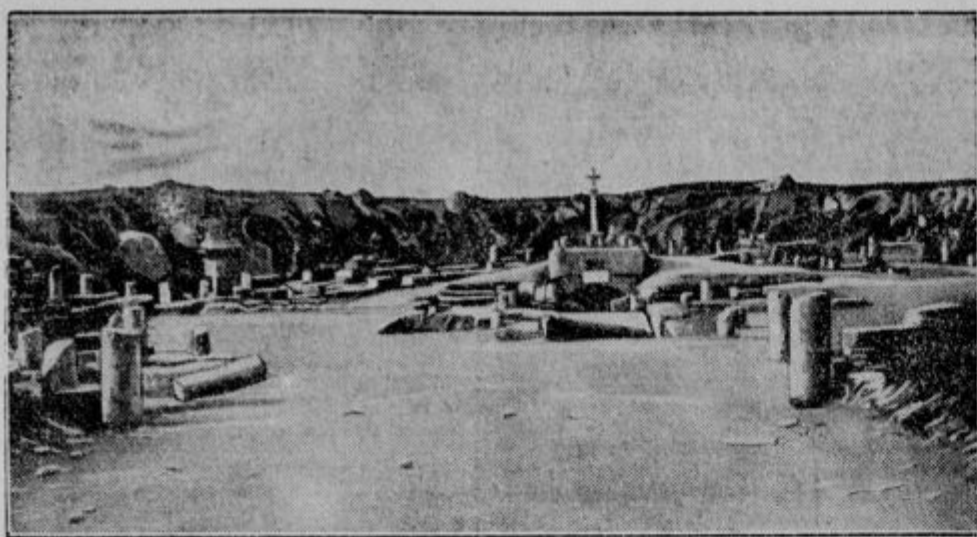
—b—

Ko so črkostavci stavili zgornje vrstice v proslavo njegove 70 letnice, je bil Jaroslav Vlček v smrtnem boju. Umrl je ravno v predvečer svoje sedemdesetletnice. Rodil se je 22. januarja 1860 v Baški Bistrici na Slovaškem kot sin slovaške matere in češkega očeta, ki je bil gimnazijski profesor. Leta 1888. se je habilitiral na stolico slavistike na praški češki univerzi. Slovstvena zgodovina mu je bila borba ter zgodovina idej in oblik. Proti prejšnjim književnim zgodovinarjem študira Vlček posameznosti, ali ne posveča pozornosti njim samim, ampak miljeju, iz katerega so izšla in kjer so tvorili svoja dela posamezni pisatelji. Vedno išče tudi idejne vplive v sosednjih narodih. Vlček ni suhoparen znanstvenik, ampak portretist življenja. Zato je tem večja škoda, da ni dokončal svoje Zgodovine češke književnosti, ki je izšla v štirih knjigah od l. 1897. do 1929. Najvažnejše njegovo delo pa je v slovaščini pisana Zgodovina slovaške književnosti.

»Modra ptica« št. 2. Pravkar je izšla druga številka tega mesečnika, ki ga izdaja založba »Modra ptica« brezplačno za naročnike svojih rednih publikacij. (V prodaji velja posamezna številka šest dinarjev.) — V svojem uvodnem članku »Naša knjiga« tolači Jakob Solár, naš odlični esejist in kritik, kako je dobra knjiga človeku potrebna. (Članek sam je izšel že v »Slovencu« dne 3. januarja 1930.) Naslednji prispevki nam predstavljajo Thomasa Manna, letošnjega nositelja Noblove književne nagrade. J. Vidmar podaja kratek, a izčrpen pregled njegovega pisateljskega delovanja. Božo Vodušek pa je prevedel njegovo črtico »Gladujoči« in pa njegovo voščilo »Knutu Hamsunu k sedemdesetletnici«. Članek »Knjižno leto 1929« (J. T.) nikakor ne odgovarja svojemu naslovu, marveč je neka nesmotrena polemika; najprej se avtor pritožuje čez pomanjkanje bibliografskega materiala, nato preskoči brez vidne zveze v pohvalo založnika Schwentnerja, nposled pa izraze v napad na knjižne družbe. Dasi vsebuje članek kako dobro zrno, je vendar v celoti pogrešen. — Anton Ocvirk je v tej številki začel objavljati svoje »Literane zapiske« (zakaj ne književne?). Po daljšem uvodu, v katerem tolači namen teh zapiskov in svoje stališče, sledi dokaj kratek prikaz Rabindranatha Tagoreja na podlagi njegove knjige »Sadhana«. — Važna je objava slovenskega prevoda »Uvoda v kralja na Betajnovic« Bartolomea Calvia, ki je v tej številki začel izhajati in s katerim je imenovani opremil svoj italijanski prevod Cankarjeve drame. — Med poročili ocenjuje Anton Ocvirk nemški prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja«, k je izšel v založbi Niethammer na Dunaju. — Lisi krasita po ena reprodukcija M. Maleša in Fr. Stiplovskega poleg slike Thomasa Manna.

Nova Claudelova drama in esej o Sv. Hieronimu. Pravkar je izšla s precejšnjo zamudo jesenska knjiga te izvrstne francoske književne revije. Na prvem mestu je objavljena povsem nova drama Paula Claudela: **Le livre de Christophe Colomb**. O tej drami bomo še obširneje poročali. Ne da bi navedli druge stvari, preidemo k obširnemu esaju Valéry Larbauda »Le patron des traducteurs«. Tu nam predstavlja pisec neprekosljeviga prevajatelja svetega Pisma, čudovitega tvorca »Vulgata«, sv. Hieronima. Poleg izvrstno izpeljanega življenjepisa, nam podaja Larbaud globoko in izčrpno analizo njegovega pisateljskega in zlasti prevajalskega dela. Ob zgledu svetega Hieronima je pisec predložil čitatelju prevajalce par excellence ter splošno ocenil in analiziral umetnost prevajanja ter veliki pomen te stroke v kulturnem življenju vseh časov. Ta študija zasluži pozornost čitatelja tem bolj, ker je književnost o umetnosti prevajanja zelo skromna in pomeni Larbaudovo delo brez dvoma nekaj fundamentalnega, v tem pogledu. Omenimo naj, da je V. Larbaud eden najpomembnejših prevajalcev našega časa.

»Dichtung und Welt«, vsakonedeljska priloga »Prager Presse« prinaša v 3. številki tega leta prevod Ivan Cankarjevega »Dopusta« od gospe Jirku in prevod dveh Prešernovih sonetov iz magistrala, ki ga je napravila Lilly Nowy. Vsi prevodi so prvotni.

Svetovni evharistični kongres 1930 se bo vršil, kakor smo že poročali, v Kartagini v severni Afriki. Slika nam kaže razvaline nekdanjega amfiteatra s kapelico v ozadju.

Strahote bodoče vojne

Na modernejša morilna orožja — Nove vrste smodnik — Ogromni topovi in tanki — Smrtonosni plin — Strašne bombe — Vojne v strelnih jarkih ne bo

William G. Shepherd, znani ameriški vojni poročevalec, se je podal na pot, da bi zvedel, kakšna bo vojna bodočnosti. Najprej je šel v trdnjavo Sandy Hook. Ko je stal tam poleg poveljujočega častnika na zaokroženi 10 m debeli cementni plošči, je šel njegov pogled preko Atlantskega oceana. Ravno za njim, pogreznjen v tla, se je nahajal ogromen 30 cm top. Znan je ta tip. Dvigne se veličastno na jeklenih nogah, bruhne ogromen oblak črnega dima in zopet izgine v svoje skrivališče. Stroški: 120.000 dolarjev. Častnik je Shepherdu navedel nekaj števil v končal: »Odgovor nam pove, kako daleč pod horizontom je naš cilj.« — »Pod horizontom!« — »Gotovo. Naši novi topovi neso tako daleč, da moramo streljati čez zemeljsko krivino.« — »Ali pa je ta krivina tako velika, da se lahko vojna ladja za njo skrije?« — »Gotovo, zakaj naši topovi vržejo 1000 kg težko kroglo 40 km daleč, in cilj v daljavi 40 km leži 127 m pod horizontom. Najvišja točka vojne ladje je 40 m nad vodno gladino. Če sta dve vojni ladji druga od druge oddaljeni 22 km, ne moreta videti niti jaborov, in vendar se lahko v boju na to razdaljo druga drugo zadeneta na ta način, da streljata čez zemeljsko krivino. To je vzrok, zakaj so pri mornarici letala neobhodno potrebna.« — Častnik je pokazal poročevalcu tudi top, ki strelja na daljavo 40 km. To je najnovejši tip. Z njim se lahko strelja tudi skoro navpično.

Shepherd je šel nato v vojno ministrstvo, da bi tam zvedel, kaj je novega od leta 1918. Smodnik, ki učinkuje tudi, če je zmočen, je nadomestil star smodnik. Generalmajor Williams mu je navedel nekatera moderna orožja: »0,8 do 40 cm topovi; municija s krogami in vžigalniki, ki so tako občutljivi, da pri najmanjšem stiku z blagom vodljivega zrakov plovka eksplodirajo, ali pa tako prirejene, da eksplodirajo šele, ko so že prodrli močan oklep vojne ladje. Smodnik, ki v topu eksplodira, ne da bi se na koncu cevi zablistalo; bombe, težke do 2000 kg, ki so tako prirejene, da eksplodirajo, če se dotaknejo vode, zemlje, hiš ali ladij, kakor pač posamezen slučaj zahteva. Plini, ki na človeka učinkujejo, da kiha, joka ali se smeje, ali ga pokrijejo z mehurčastimi izpuščaji ali celo umore; tanki, ki ne potrebujejo nobenih potov, vale se kar čez drevesa, nekateri lahko celo plavajo; in končno letala s svojimi čudovitimi možnostmi.«

Namesto navadne puške bo imel vsak vojak v bodoči vojni strojno puško, s katero bo lahko oddal 100 strelcev v minuti. Zelo težko nalogo bodo pa imeli letalci. Spremljevalec pilota nastavi merilo razdalje na letalo, ki se bliža. Dokler vidi skozi svoj aparat sovražno letalo, lahko baterija štirih topov, ki se električno namerijo na cilj, v minuti odda 72 eksplozivnih izstrelkov v območje letala, in sicer v višino, katere doslej še no-

beno letalo ni doseglo. Posebne priprave omogočajo sigurno obstreljevanje tudi ponoči.

Izpopolnjeni tank s svojo veliko hitrostjo, silo in vztrajnostjo opravi isto delo kakor 80 tankov v svetovni vojni. V starih tankih ni bilo mogoče dobro meriti, ker se je orožje prav tako gugal kakor tank sam. Moderni topovi v tankih pa so na vzmeteh. V bodoči vojni bodo uporabljali na tisoče tankov, v vsakem po dva moža s strojnimi puškami. Ti tanki bodo polagali tudi telefonske žice, enako kakor ladja polaga kabel.

Znano je, da po načrtih vojnega ministrstva Združenih držav in 27 drugih narodov znaten del moštva ne bo ob strani tankov prodiral v bitko, marveč ga bodo na oklopnih vozovih prepeljali na fronto. Armada za množico jeklenih tankov, ki se iz lastne moči na kolesih pomikajo naprej, je nekaj novega na svetu. In vendar je to v načrtu vseh držav. Na Angleškem so dvema konjeniškim polkom odvzeli krasne konje in jih nadomestili z oklopnimi vozovi in tanki. Francozi imajo 600 tonske tanke, Rusi pa celo 800 tonske.

Neizogibna posledica teh načrtov je, da bo izginila vojna v strelnih jarkih. Če bodo tanki prišli nad vojske, bodo ti hitro izginili. Noben vojak ne bo hotel ostati v strelnih jarkih, ko bodo pridrevli krogle, bombe in strupene pline bruhajoči veličani. Tanki pa ne bodo vedno z lahkoto prišli naprej. Dandanes izdelujejo letalske bombe, ki so v stanu na površini mnogih kvadratnih kilometrov zelo hitro izkopati tako globoke jame, da tudi najbolj uren in gibčen tank ne bo mogel čez. Najmanjša teh bomb tehta 60 kg, napravi pajano, ki je 2 m globoka in 7 m široka. Največja bomba pa izkoplje toliko zemlje, da jo more 25 mož z najmodernejšimi parnimi lopatami in sedmimi tovornimi vozovi obvladati šele v štirih dneh.

Nihče ne more danes niti približno opisati, kakšen bo hrušč, trušč, dim, splošen šund in zmešnjava na tleh in v zraku v bitki bodoče vojne.

Kongres kriminalstov

Na Dunaju se je te dni vršil mednarodni kongres kriminalistov, na katerem so sodelovali zastopniki Nemčije, Francije, Belgije, Anglije, Italije, Španije, Jugoslavije, Madjarske, Bolgarije, Romunije, Holandske, Danske, Finske, Poljske, Češkoslovaške, Švice in Turčije. Namen tega kongresa je bil, da brez ozira na vsa politična vprašanja poskrbi za mednarodne zveze v borbi proti zločinu. V prvi vrsti je razpravljal kongres o izročitvi zločincev in o ponarejevalcih denarja. Med zasedanjem so se vršila razna predavanja in debate. Sklepi bodo predloženi vrhovnim kriminalnim oblastem posameznih držav.

Koliko se pridela in popije vina

Od leta 1900. do 1913. je svetovna produkcija vina znašala okrog 140 milijonov hektolitrov na leto. Od leta 1921. do 1927. pa je ta številka poskočila na 170 milijonov hektolitrov. Zadnja tri leta pa produkcija vina pada. Pred vojno je v Italiji vsak prebivalec popil na leto povprečno 118 litrov vina, dočim po vojni samo 100 litrov. Od leta 1927. dalje potočijo največja mesta Italije 200.000 hektolitrov vina manj, kakor preje. Ravno tako je v Franciji. V poslednjih treh letih je konzum vina padel za 7 milijonov hektolitrov letno. Toda konzum piva je petkrat večji kakor preje, konzum čaja šestkrat in kave dvakrat večji. V Španiji ni posebnih sprememb. Poraba je stalna in popije tam vsak človek na leto povprečno 85 litrov vina. V Argentini se je poraba vina zvišala od 53 na 85 litrov vsakega posameznika letno. V Švici je padla poraba od 56 na 49 in v Grčiji od 48 na 27 litrov. V deželah, ki ne producirajo vina n. pr. v Švedski, Angliji in Nizozemski pa je konzum ostal nespremenjen.

Tihotapska palica

Nedavno se je na postaji Denver v Združenih državah Severne Amerike dogodila sledeča zgodba: 40 letni potnik se je med postankom vlaka sprehajal po kolodvoru. Neka postarna gospodična, ki je hotela vstopiti v vlak, se je s svojo obilno prtljago tako močno zadela ob moža, da se je ta pošteno razjezil. Pri tem je precej nekavalirsko zabavljaj, tako da se je razjezila tudi gospodična. Beseda je dala besedo in končno je gospodična dvignila svojo precej debelo sprehajalno palico. Tega si pa njen nasprotnik ni pustil dopasti. Zgrabil jo je v obema rokama palico jo iztrgal in jo

Za premoženje plesalke Gabi Deslys. Te dni smo poročali o sporu radi 50 milijonskega premoženja (v franc. frankih), ki ga je plesalka Deslys zapustila mestu Marseille. Pojavil se je neki Navratil z z Moravskega, ki trdi, da je bila Deslys njegova pobjega hči Hedvika. Temu nasproti pa izvaja neka žena iz Biarritz, da je ona Hedvika Navratil. Na sliki vidimo Hedviko Navratil s svojima odvetnikoma.

spodični iz rok, položil čez koleno in — resk — prelomil palico čez sredo. Gospodična je hipoma obleдела kakor zid — zakaj iz obeh koncev palice je začelo nekaj kapljati. Mož, ki je takoj spoznal, zakaj gre, je kratkoma nastavljal en konec palice na usta in izpil. Uslužnost je vredna uslužnosti, in ker je mož od zavžitega likerja postal boljše volje, je ponudil drugo polovico palice gospodični, ki je iz ljubezni do likerja pozabila na prepri in svojo polovico palice v hipu izpraznila. Zadeva se je končala s tem, da je gospod bogato poplačal palico in od gospodične tudi zvedel, kje prodajajo palice, ki imajo v notranjosti stekleno cev in je treba samo kljuko odviti, da lahko izpiješ sladko tekočino.

Milijarder - goljuf

Težko, če je Anglija kdaj tako napeto pričakovala kak proces, kakor proces o aferi milijarderja Clarence Hatryja, proti kateremu se je pričela te dni pred sodiščem Old Baily razprava pod predsedstvom samega predsednika Ivorya. Pričakuje se, da bo kazni, ki jo bo prejel Hatry za svoje ogromne goljufije,

Clarence Hatry.

precej stroga, za kar govori obče javno razpoloženje napram njemu. Že nekaj ur pred pričetkom razprave se zbere pred sodnijsko palačo na tisoče ljudi. Nagel padec tega človeka, ki je veljal za največjega bogataša Londona in ki je igral prvo vlogo v londonski boljši družbi, je izzval senzacijo tudi zunaj Anglije. Zanimivo je, da proti Hatryju sploščka ni bila dvignjena nobena obtožba. Nihče ni hotel verovati v krivdo tega bogataša in oni, ki so bili točno vpeljeni v njegovo poslovanje, so bili prepričani, da bo on vse to popravil. Toda potem pa je Hatry sam dvignil proti sebi obtožbo in zahteval preiskavo, da na ta način dokaže, da ni kriv. Preiskava pa je izpadla popolnoma drugače, kakor je pričakoval Hatry. Odkrili so vse njegove sleparske manevre. Zaplenili so poslovne knjige in tedaj so od vseh strani pričele deževati obtožbe radi goljufije. Preiskava je odgrnila zaveso ogromnih in drznih prevar. Dokazano je, da si je Hatry s pomočjo raznih goljufij nabavil kredit v višini poldruga milijona funtov šterlingov in da za vse te ogromne vsote ni imel nobenega kritja. Razen tega je tudi ponarejeval akcije. Potem je mislil vso krivdo zvaliti na svoje direktorje, toda preiskava je dokazala, da je vsega kriv sam.

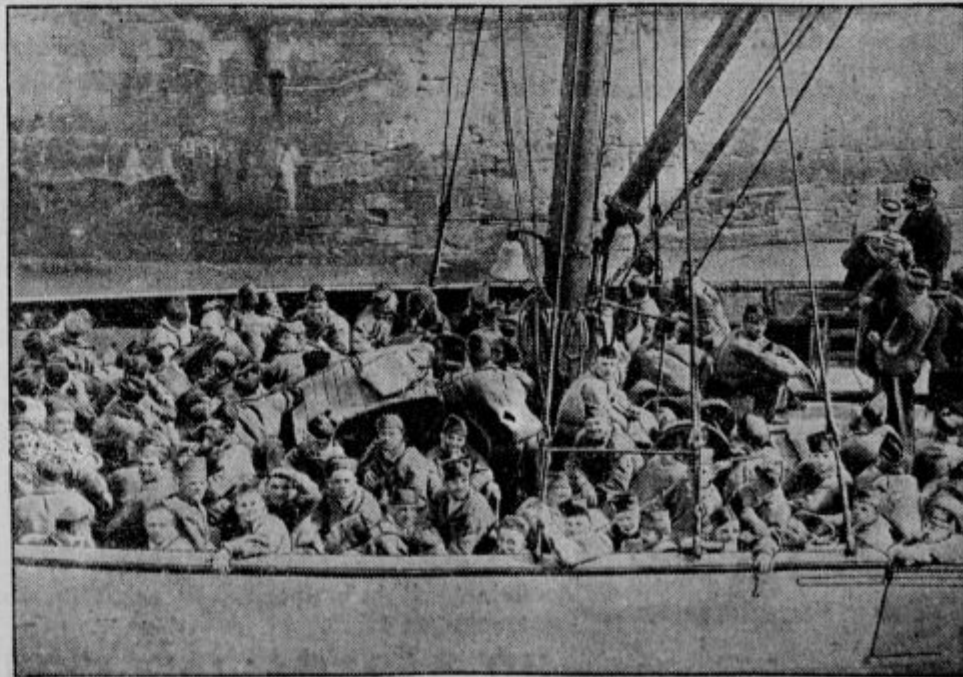
Hatry je imel poseben način, kako se velike vsote denarja hitro zapravijo. Prirejal je razne pojedine, katerih se je udeležilo do 300 ljudi in ki so seveda stale ogromne vsote. Svojo vilo je dal zgraditi po vzoru Trianona, v kateri so bili vsi stebri iz marmorja. Imel je veliko število avtomobilov in tri lastna letala, čeprav on sam ni nikdar letel. V takih okoliščinah se seveda ne moremo čuditi, da njegovi poslovni prijatelji niso verovali v njegovo pogubo. Niti tedaj še ne, ko je bila njegova sodba že končno zapečatenata.

Politika in otročji jok

V Haagu se je med reparacijsko konferenco odigrala naslednja dogodbica. Rumunski zunanji minister Titulescu dve noči zaporedoma ni mogel spati, ker je v sosednji sobi neprestano jokal neki otrok. Počlinal je ravnatelj svojega hotela in ga prosil, naj gospo z otrokom kje drugod nastani, naker je dobil odgovor, da je to nemogoče, ker so vsi hoteli prenapolnjeni. Titulescu je prešel od prošnje do ponudbe in dejal, da rad da gospej 200 goldinarjev, če se preseli drugam. Ta zadeva je prišla tudi do ušes zastopnika in ministrskega predsednika neke druge države. Ker ima ta visoki gospod posebno ljubezen do Rumunije, je tudi on poklical hotelskega ravnatelja in mu je dejal: »Ponudite gospej 250 goldinarjev, če ostane, in še posebno nagrado za otroka, če bo močno kričal.«

Požar v londonskem filmskem ateljeju je uničil celo skupino hiš. Ker je ogenj nastal med filmanjem, so morali igralci bežati na cesto karv svojih igralnih kostumih. Rešili so se vsi.

Francoske kaznjence peljejo na prevozno ladjo »La Martinere«, ki redno prevaja kaznjence na Cayenne in na takozvan vražji otok. Nedavno sose kaznjenci na ladji uprli in so upor le z največjo težavo zadušili.

Dancing

Za plesno toaleta je primeren naš izrezani lakasti čevlji. Naredi nogo majhno in dražestno.

Vrsta 9805—60305 . . . **Din 229.-**

Temno rjav ševro čevlji s solidno kombinacijo kačje kože.

Vrsta 9575—40446 . . . **Din 229.-**

Lakasti čevlji z okusno špango in kombinacijo kačje kože.

Vrsta 9875—60349 . . . **Din 229.-**

Moški lakasti čevlji. S temno obleko se more nositi v uradu kakor tudi na ulici.

Vrsta 9837—60721 . . . **Din 269.-**

ZA PREDPUST

polbrokat **Din 129.-**

celo brokat „ **169.-**

Za isto ceno morete dobiti brokatni čevlji na špango.

Svileni atlasovi — za maske.

V trenutku Vam prebarvamo svilen atlasov čevlji s kakršnokoli barvo Vaše toaleta.

Vrsta 9715—10403 . . . **Din 169.-**

Iz črnega bombažnega atlasa **Din 79.-**

Priljubljen čevlji naših dam

iz črnega laka **Din 229.-**

» svilnatega atlasa „ **169.-**

» črnega bombažnega atlasa „ **79.-**

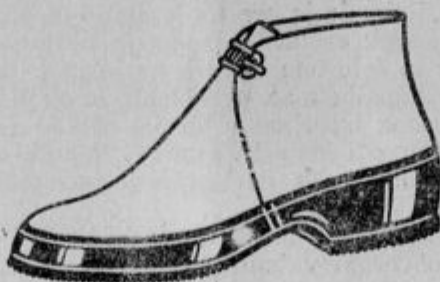
DANCING. Na svetu najlažji moški polčevlji za ples. Tehta samo 560 gr. Nikomur ni več treba plesati v vsakdanjih čevljih, ker stanejo ti samo **Din 169.-**

Naši gumijasti čevlji omogočujoče Vam, da imate vedno suho in snažno obutev

Damski čevlji za sneg iz gabardena v črni in rujavi barvi. Najboljša izdelava.

Stanejo samo **Din 129.-**

Moški čevlji za sneg iz črnega gabardena

Stanejo samo **Din 169.-**

Damske gafoše. Imajo to prednost, da so lahke, se dobro prilagode čevlju ter ne naredijo noge velike.

Stanejo samo **Din 79.-**

Rata